

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
SOS! 6 yaşadək
uşaqların
yarısında
yastıpəncəlik
var
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 10 iyul 2025-ci il Cümə axşamı № 117 (8727) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Xilas yolları Bakıya aparır

Üç paytaxtın
Kremlə qarşı
koordinasiyalı
hərəkəti qaçılmaz
çevrilir - rəylər

yazısı səh.9-də

Erməni politoloq:

**“Kilsəyə nəzarət Türkiyə ilə
birbaşa əlaqəyə yol açır”**

yazısı səh.3-də

**Ticari əlaqələrə
demarkasiya əngəli - İrəvan
üçün Orta Asiya nümunəsi**

yazısı səh.4-də

**Tramp “Ukraynanın
yanındayıq” dedi,
sülh nağılı bitdi?**

yazısı səh.6-də

**Lap az qaldı... - Bakı və
Ankaradan kritik bəyanatlar**

yazısı səh.7-də

**Öcalan PKK-ya yenidən
çağırış etməyə məcbur oldu**

yazısı səh.4-də

**Sığorta bazarında alver:
şirkətlər məmnun,
sürücülər isə...**

yazısı səh.14-də

**Taksilərdən şikayət bitmir -
sürücü də haqlı, sərnəşin də?**

yazısı səh.15-də

**Məktəb bitdi, davamiyyət
problemi qaldı -
köhnəlməyən dərd**

yazısı səh.11-də

**Bir ailəni kabus kimi
izləyən ölüm: mistika,
yoxsa... - araşdırma**

yazısı səh.15-də

ƏLİYEV LƏ PAŞİNYANIN VERƏCƏYİ QƏRAR - GÖZLƏR ƏBU-DABİDƏ

Bu gün Azərbaycan və Ermənistan liderləri ilk dəfə ərəb ölkəsində bir araya gəlir; görüş ərəfəsində mühüm açıqlamalar yayıldı

yazısı səh.5-də

Əhalidən qaz və işıq üçün əlavə 1 manat tələbi - iki fərqli baxış

Vətəndaşlara maddi təsirin miqyası nədən asılı olacaq?
Ekspert: “Kommunal xidmət göstərən sahələrdə islahatlar
aparılmalı, idarəetmə təkmilləşdirilməlidir...”

yazısı səh.14-də

**Çingiz Qənizadə:
“Türmələrdə bu
halın baş
verməsi
inandırıcı deyil”**

yazısı səh.13-də

**Erməni xaçına
and içən
Sobhani
Pezeşkiana
qarşı**

yazısı səh.3-də

**Yazıçı Sabir
Əhmədlinin
oğlu ilə təsirli
müsahibə**

yazısı səh.12-də

Rəsmi Moskva: “Bakı ilə daim təmasdayıq”

“Moskva Azərbaycanla daim təmasdadır və hesab edir ki, bütün məsələlər danışıqlar yolu ilə həll olunmalıdır”. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova dünən keçirdiyi brifinqdə bildirib. “Biz əminik ki, yaranan bütün məsələlər mövcud siyasi-diplomatik kanallar vasitəsilə tərəfdaşlıq ruhunda həll olunmalıdır. Məhz bu yanaşma ölkələrimizin xalqlarının fundamental maraqlarına xidmət edir”, - o qeyd edib.

Avtobus dayanacaqlarını zəbt edənlərə xəbərdarlıq

Dəfələrlə edilən xəbərdarlıqlara və intizam tədbirlərinə baxmayaraq hələ də avtobus dayanacaqlarında nəqliyyat vasitələrini saxlayan sürücülərə rast gəlinir. Nəzərə alınmalıdır ki, belə olan halda ümumi istifadədə olan nəqliyyat vasitələri, yəni avtobuslar yolun hərəkət zolağında dayanmalı olur. Bu da sərnəşinlərin və piyadaların həyatı üçün ciddi təhlükə yaradır.

Bu barədə DİN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, 5.12, yeni “Avtobusun dayanacaq yeri” nişanının tələbini pozan digər hərəkət iştirakçıları polis əməkdaşları tərəfindən vizual olaraq və ya xüsusi texniki vasitələrlə aşkarlandığı təqdirdə barələrində inzibati xəta protokolu tərtib edilir.

“Həmçinin sürücülər onu da bilməlidirlər ki, dayanacaqlarda avtobusların normal hərəkətinə, sərnəşinlərin rahat minib-düşməsinə təmin etmək məqsədilə qeyd edilən nişanın qoyulduğu yerdən hər iki tərəfə 15 metrədən az olmamaqla yaxınlıqda digər nəqliyyat vasitələrinin dayanması və durması da qadağandır. Yaşayış məntəqələrində sürücülər dayanacaqdan hərəkətə başlayan avtobuslara yol verməli, avtobus sürücüləri isə yalnız onlara yol verildiyinə əmin olduqdan sonra hərəkətə başlamalıdırlar”.

Məmməd Alpayın həbs müddəti uzadıldı

“Seçki Müşahidə” Alyansının rəhbəri Məmməd Məmməd-zadə (Məmməd Alpay) barəsində seçilmiş həbs-qətimkan tədbirinin uzadılması ilə bağlı istintaq orqanı tərəfindən məhkəməyə təqdimat daxil olub. APA xəbər verir ki, Binə-qədi Rayon Məhkəməsində təqdimata baxılıb.

Məhkəmə təqdimatı təmin edib və Məmməd Məmməd-zadə barəsində olan həbs-qətimkan tədbiri 3 ay müddətinə uzadılıb.

Qeyd edək ki, Məmməd Məmməd-zadə bu ilin mart ayında saxlanılıb və Cinayət Məcəlləsinin 313-cü (Vəzifə saxtakarlığı), 193-1.3.2-ci (Cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırma, xeyli miqdarda törədildikdə) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə ittiham olunur.

Mərkəzi Bank bu şirkəti cərimələtdirdi

Nərimanov Rayon Məhkəməsində “Zernak” MMC barəsində cərimə protokolu tərtib olunub. Mərkəzi Bank şirkət barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 430.4-cü (Avans yolu ilə ödənilmiş valyuta vəsaitinin müqabilində müəyyən edilmiş müddətlərdə müvafiq mallar idxal edilmədikdə, işlər görülmədikdə və ya xidmətlər göstərilmədikdə ödənilmiş valyuta vəsaitinin xaricdən geri qaytarılmaması) maddəsi ilə inzibati protokol tərtib edərək baxılması üçün məhkəməyə göndərilib.

Bildirilib ki, şirkət tərəfindən 84 004 dollar məbləğində pul “SHAOXING KEQIAO PANJIN TEXTİLE CO., LTD”nin müvafiq bankdakı olan hesabına köçürüldü və qarşılığında alman malların idxal ediləcəyi vurğulanıb. Lakin qeyd edilən məhsullar köçürmədən 2 il vaxt keçsə də, idxalı baş tutmayıb. Həmçinin vəsait ölkəyə geri qaytarılmayıb.

Məhkəmənin qərarına əsasən, “Zernak” MMC 16 800 dollar (vəsaitin 20 faizi) məbləğində cərimə olunub.

Pensiyalar bu tarixdə ödəniləcək

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən iyulun 11-də Bakı və Sumqayıt şəhərləri, eləcə də Abşeron rayonu üzrə bu ayın pensiyalarının ödənilməsi nəzərdə tutulub. Bu barədə Nazirliyin mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət

Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən də muxtar respublika üzrə bu ayın pensiya ödənişinin həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Qeyd edək ki, güzəştli şərtlərlə pensiya hüququna malik şəxslərin pensiyaları bu ay da qrafik üzrə ödəniləcək.

Sumqayıtda quldurluq edən şəxs saxlanıldı

Sumqayıt şəhərində quldurluq hadisəsi baş verib. Bu barədə DİN-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, iyulun 8-də naməlum şəxs 63 yaşlı qadının 6000 manatını fiziki zor tətbiq edərək talayıb.

Daxil olmuş müraciət əsasında Sumqayıt ŞPI 5-ci Polis Bölməsi əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə əməli törətməkdə şübhəli bilinən əvvəllər məhkum olunmuş 26 yaşlı V.Cavadov saxlanılıb. Araşdırma aparılır.

Abşeronda axtarışda olan 35 nəfər tutuldu

Abşeron Rayon Polis İdarəsinin və ərazi üzrə Saray, Mehdiabad və Qobu polis bölmələrinin əməkdaşları hüquqpozmalara qarşı növbəti əməliyyat və profilaktik tədbirlər keçirib.

APA-nın məlumatına görə, tədbirlər zamanı narkotik maddələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə əlaqədar 9 fakt aşkarlanıb.

Mülkiyyət əleyhinə və digər səbəblərdən axtarışda olan 35 nəfər saxlanılıb, “isti izlərlə” 27 cinayətin üstü açılıb.

Qanunsuz küçə ticarəti bağlı, avaralıq və dilənçiliklə bağlı 124, xırda xuliqanlıq və xırda talama hadisələri əlaqədar 68 fakt aşkarlanıb.

Həmçinin Abşeron rayonunda aparılan profilaktik tədbirlərlə vətəndaşlarda olan bir neçə odlu silah, sursatlar könüllü polissə təhvil verilib.

Abşeron RPİ DYPŞ-nin əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlər zamanı spirtli içki və narkotikin təsiri altında avtomobil idarə edən 3, nəqliyyat vasitəsinin konstruksiyasında dəyişiklik edən 23, eləcə də dayanma-durma qaydalarını pozan sürücülər barəsində də inzibati tənbeh tədbirləri görüldü.

Ana və qızını maşın vurdu - biri öldü

Qaradağ rayonu Səngəçal qəsəbəsi ərazisində yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. “Unikal”ın məlumatına görə, minik avtomobili iki nəfər piyadanı vurub.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsindən sorğumuza cavab olaraq bildirilib ki, şəhər saat 11 radələrində Bakı-Qazax yolunun 46-cı kilometrində Səngəçal qəsəbəsi ərazisində 99 AU 092 dövlət qeydiyyat nişanlı “Hyundai” markalı avtomobilin sürücüsü Yaqubov Elnur Eynulla oğlu idarəetməni itirib və nəqliyyat vasitəsi səkinin üzərində dayanan ana və qızına dəyib.

Hadisə nəticəsində 1974-cü il təvəllüdlü Bədirova İradə Müslüm qızı ölüb, 2004-cü il təvəllüdlü qızı Bədirova Gülnar Rəsul qızı isə xəsarət alıb.

Polisdən narkotik əməliyyatı

Polis əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat tədbirləri ilə iyulun 8-də ümumi çəkisi 23,2 kiloqramdan artıq narkotik vasitə və 37 ədəd psixotrop tərkibli həb götürülüb, yabani halda bitmiş 3 tondan artıq çəkiddə 7 min 655 ədəd çətinə kolu isə aşkar olunaraq məhv edilib. Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Bu istiqamətdə qətiyyətli mübarizə tədbirlərinin davam etdirildiyi bildirilib.

Azərbaycandan Gürcüstana səfərlər 36% artdı

Bu ilin birinci yarısında Gürcüstana 135 248 nəfər Azərbaycan vətəndaşı səfər edib. “Teleqraf”ın yerli bürosu xəbər verir ki, bu barədə Gürcüstanın Milli Turizm Administrasiyasının hesabatından məlum olur.

İllik müqayisədə Azərbaycan qonşu ölkəyə səfərə yollananların sayı 35 776 nəfər və yaxud 36% artıb. Yanvar-iyunda Azərbaycan Gürcüstana ən çox səfər etmiş əcnəbilərin sayı baxımından V yerdə qərarlaşıb.

Azərbaycanla yanaşı ilk beşliyə Rusiya (581 099 nəfər), Türkiyə (533 614 nəfər), Ermənistan (390 788 nəfər) və İsrail (171 294 nəfər) daxil olub.

Hesabat dövründə Gürcüstan ümumilikdə 3,2 milyon beynəlxalq ziyarətçi qəbul edib ki, bu da illik müqayisədə 4,4% çoxdur. Turist səfərlərinin sayında isə tarixi maksimum (2,3 milyon ziyarət) qeydə alınıb.

Ölkədə xərçəng xəstələrinin sayı artdı

Ötən il Azərbaycanda 73 875 nəfər xərçəng xəstəsi kimi qeydiyyatda olub. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən məlumat verilib. Bildirilib ki, 2024-cü ildə tibb müəssisələrində bədxassəli yenitörəmə diaqnozu ilə qeydiyyatda olan xəstələrin sayı 73 875 olub. Məlumatla əsasən, onlardan 28 098 nəfəri kişi, 45 777 nəfəri isə qadın olub.

Qeyd edilib ki, 2023-cü ildə isə qeydiyyatda olan xərçəng xəstələrinin sayı 69 435 nəfər olub ki, onlardan 25 840 nəfəri kişi, 43 595 nəfəri

Bu gün 38 dərəcə isti olacaq

İyulun 10-da gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən xəbərə görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gecə və səhər yarımadaının bəzi yerlərində qismüddətli az yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi şəhər cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 20-24° isti, gündüz 30-35° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 757 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət gecə 60-70%, gündüz 45-50% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraitinin əksər rayonlarda əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecə və səhər bəzi dağlıq və dağətəyi rayonlarda qismüddətli leysan xarakterli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 20-25° isti, gündüz 33-38° isti, dağlarda gecə 11-16° isti, gündüz 20-25° isti olacaq.

Türkiyədə prezident seçkisi 2028-ci ildə keçiriləcək

Türkiyədə prezident seçkisi 2028-ci ildə keçiriləcək.

APA xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan partiyasının iclasında bildirib.

O, CHP liderinə xatırlatma edərək qeyd edib ki, konstitusiyaya dəyişmədiyinə görə prezident seçkisi 2028-ci ildə keçiriləcək.

Ermənistanın revanşist dairələrinə yaxınlığı ilə tanınan politoloq Stepan Danielyan özünün Facebook səhifəsində sensasiyalı və Azərbaycana qarşı yönəlmiş bəyanatlarla çıxış edib.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, Danielyan ölkə daxilində Ermənistan Apostol Kilsəsinə qarşı atılan addımları məqsədli şəkildə Türkiyə və Azərbaycanla yaxınlaşma siyasətinin tərkib hissəsi kimi təqdim etməyə çalışır. Onun iddiasına görə, hakimiyyət kilsə üzərində nəzarəti gücləndirməklə, guya strateji obyektlər ölkənin "yeni sahibi" olan tərəflərə (Türkiyə və Azərbaycana) təhvil verməyə hazırlaşır.

Danielyan öz paylaşımında yazır:

"2026-cı ildə yenidən hakimiyyətdə qalmaq şansı olmayan qüvvələr:

- rəqibləri sıradan çıxarmalı, qorxu mühiti yaratmalı;
- xarici sponsor tapmalıdır.

Bu sponsorlar isə Türkiyə və Azərbaycandır. Onların təsir zonasına daxil olmaq üçün qoyulan tələblər yerinə yetirilməlidir".

Danielyan daha sonra iddia edir ki, ölkədəki "diktatura cəhdləri"ne qarşı çıxan son müqavimət ocaqları kilsə və diaspor təşkilatlarıdır və bu sahələr də nəzarət altına alınmalıdır. Onun fikrincə, kilsənin "ələ keçirilməsi" regionda yeni geosiyasi dəyişikliklərə zəmin yarada bilər və bu zaman su tə-

Erməni politoloqun iddiası: "Kilsəyə nəzarət Türkiyə ilə birbaşa əlaqəyə yol açır"

sərrüfatı, enerji şəbəkələri, dəmir yolları kimi obyektlərin Türkiyə və Azərbaycana verilməsi reallaşa bilər.

Danielyan daha da irəli gedərək, Ermənistandakı atom elektrik stansiyasının bağlanması və Zəngəzur dəhlizinin açılmasını da bu prosesin "tələb olunan" elementləri kimi göstərir.

□ Musavat.com

Bakı Şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin vəzifəli şəxsləri sabiq rəisi Rəqif Abbasov və idarənin maliyyə-iqtisadiyyat sektorunun sabiq müdiri Eldəniz Qulamovun barəsində cinayət işi üzrə məhkəmənin növbəti prosesi keçirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Eldar İsmayilov-

kurator kimi fəaliyyət göstərmiş. İşlədiyi dövrdə yarışlar plan-təqvimə əsasən təşkil olunurdu. Bu yarışların təşkili üçün müəyyən vəsait tələb olunurdu. Yarışlar bəzən saat 10:00-dan 22:00-dək davam edirdi və təbii ki, nəqliyyat xərcləri də qarşılanmalı olurdu. Tədbirlər üçün nəzərdə tutulmuş xərclər mənim kuratoru ol-

Erməni revanşist deputat: "Ermənistandan ciddi güzəştlər gözlənilir"

Bu işlər üzrə məhkəmədən ədalətli qərar gözləmək mənəvi sızdır.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu sözlər Ermənistan parlamentinin eyni adlı fraksiyasının deputatı Anna Qriqoryan tərəfindən səslənib. Anna Qriqoryan toxunulmazlığı əlindən alınmış Artur Sərkisyanın işində hakimiyyətin başqa məqsədləri olduğunu iddia edib.

Qriqoryan əlavə edib ki, bu iş üzrə hakim eyni zamanda Samvel Karapetyanın işinə də baxmış şəxsdir və onların heç bir silahdaşı müsbət nəticə gözləmir. "Bu işlərə ayrı-ayrılıqda baxmaq olmaz. Hazırda baş verənlər, xüsusilə də erməni Apostol kilsəsinə, Samvel Karapetyana, "Ermənistan" blokunun fraksiyasına qarşı hücumlar yalnız iki cür izah oluna bilər. Ya bu, 2026-cı ildə keçiriləcək seçkilər ərəfəsində baş verir, ya da - mənəcə, daha inandırıcı səbəb - yaxın gələcəkdə gözlənilən güzəştlərlə əlaqədirdir", - deyərək revanşist deputat əlavə edib.

edib ki, 500 manat məbləğində əməkhaqqı alıb və bəzi hallarda tədbir planında nəzərdə tutulmayan xərcləri şəxsi vəsaiti hesabına qarşılayıb. "Bəzi əlavə xərcləri öz hesabıma qarşılayırdım və ayın sonunda Eldəniz bəyden alırdım".

Hakim bu zaman sual verib ki, bəs Eldəniz sənə pulu verməyəndə nə edirdin?

Şahid suala cavab verə bilməyib.

Növbəti məhkəmə prosesi iyulun 23-nə təyin edilib.

Qeyd edək ki, adıçəkilən şəxslər dövlət büdcəsindən 1 milyon manata yaxın vəsaiti mənimsəməkdə ittiham olunurlar.

Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən onların barə-də Cinayət Məcəlləsinin 179.4-cü (xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb. Eldar Qulamov və Rəqif Abbasov barəsində həbslə bağlı olmayan qətimkan tədbiri seçilib.

Cinayət işi üzrə Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyi zərərçəkmiş qismində tanınıb.

İbtidai istintaq zamanı dəymiş ziyardan 100 min manat məbləğində vəsaitin ödənilməsi təmin edilib.

□ İnəmə HÜNƏT, Musavat.com

Sobhani yenə donquldandı - "erməni xaçı"na and içən səfirin yeni sayıqlaması

Tehranın İrəvandakı səfiri Mehdi Sobhanın İran Prezidenti Məsud Pezeşkiyanın Azərbaycana ikinci dəfə, özü də Xankəndinə etdiyi səfərdən erməni revanşistlər kimi dilxor olacağı haqda yazmışdıq. Yanılmadıq. Səfər ərəfəsi onun haylara xoş gəlmək üçün anonim mənbələrə istinadla bizə iftira atması əsla təsadüfi deyildi. Guya 12 günlük müharibə zamanı İsrail İrana zərbə üçün hava məkanımızdan istifadə edib.

Doğrudur, az sonra və rəsmi Bakının sərt etirazından sonra o, "tüpürdüyünü yalamalı" oldu. Üstəgəl, Pezeşkiyan Xankəndidən qayıdar-qayıtmaz şayiələrə nöqtə qoydu. Bildirdi ki, İranın təhlükəsizlik orqanları İsrailin qonşu ölkələrin ərazisindən Tehrana hücum üçün istifadə etməsi ilə bağlı heç bir fakt, sübut aşkarlamayıb.

Amma kimə deyirsən. Sobhani həmişəki kimi, öz mənfur qılıfındadır. Sanki erməni xaçına and içib ki, Bakı-Tehran əlaqələrinin normalaşmasına imkan verməyəcək. Nə sirdir ki, İranın yeni səfiri - Müctəbə Dəmirçili Azərbaycan paytaxtına ayaq basan günü də Sobhani İrəvandan əleyhimizə növbəti hədyanlar səsləndirdi...

Bu yerdə yada salsaq ki, 21-22 iyun tarixində İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının İstanbul sammitində "Hazırkı Ermənistan ərazilərindən zorla və sistemətik şəkildə didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququ" adlı qətnamə qəbul edilib. Sessiyanın yekun siyasi sənədi kimi İstanbul Bəyannaməsində də Qərbi Azərbaycan İcmasının öz yurdlarına qayıdış hüququna dəstək ifadə olunub, Ermənistan tərəfindən soydaşlarımızın hüquqlarının inkar olunması qınanıb.

Sobhani isə İranın həmin sənədi dəstəkləmədiyi iddiasına ortaya atmış, üstəgəl, erməni rəsmiləri kimi ümumiyyətlə, Qərbi Azərbaycan ifadəsinə qarşı çıxmışdı. Guya bununla Bakının Ermənistan ərazi iddiası əksini tapıb. Halbuki söhbət yalnızca təməl insan haqlarından gedir. Bu barədə Azərbaycan rəhbərliyi zaman-zaman birmənalı açıqlamalar verib...

İrəvandakı səfir indi də İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) Xankəndi şəhərində keçirilən və öz prezidentinin də qatıldığı tarixi 17-ci Zirvə görüşünə qara yaxmağa çalışıb. Erməni mediasına müsahibəsində sammitin yekun sənədi və orada əksini tapmış qərbi azərbaycanlılarla bağlı absurd iddialar səsləndirib. Təbii ki, yenə də cavabını dərhal alıb.

XİN Mətbuat xidməti rəhbəri Ayyan Hacıadə səfirin iddialarını qəbul edilməz adlandırıb və diqqətə çatdırıb ki, Xankəndi Kommünikesi İƏT-ə üzv dövlətlərlə əvvəlcədən razılaşdırıldığı kimi, öncəki zirvə görüşlərinin təcrübəsinə uyğun olaraq, üzv dövlətlərlə razılaşdırılmasına ehtiyac olmadan sammitin sədrinin xülasəsi formatında tərtib edilib və təşkilatın rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilib.

"Bu halda, İran səfirinin guya Xankəndi Kommünikesinin qəbul olunması və İran tərəfinin ona qeyd-şərt qoyması barədə iddiaları real vəziyyəti əks etdirmir. Diplomatik praktikada qeyd-şərt yalnız danışıqlar nəticəsində qəbul edilmiş qərarlara münasibətdə verilir", - rəsmi izahatda bildirilir.

Sitat: "Həqiqət belədir ki, İran İslam Respublikası da daxil olmaqla, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvləri İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının da üzvləridir və İran daxil, həmin dövlətlərin hamısı 21-22 iyununda İstanbulda keçirilmiş İƏT Nazirlər Şurasının 51-ci sessiyasının yekununda qəbul edilmiş "Hazırkı Ermənistan ərazilərindən zorla və sistemətik şəkildə didərgin salınmış azərbaycanlıların qayıdış hüququ" adlı qətnamədə və həmin sessiyanın yekun siyasi sənədi olan İstanbul Bəyannaməsində Qərbi Azərbaycan İcmasının öz yurdlarına ləyaqətli qayıdış hüququna dəstəyini ifadə edib, habelə Ermənistan tərəfindən sözügedən İcmaların hüquqlarının inkar olunmasını qınayıb".

XİN rəsmisi ardınca vurğulayıb ki, Xankəndi Kommünikesi İƏT-in məhz bu konsensusla qəbul edilmiş bəyannaməsinə istinad ehtiva edir. "Bununla əlaqədar İran səfirinin Ermənistanın Armenpress agentliyinə verdiyi müsahibədə səsləndirdiyi fikirlər siyasi manipulyasiya və riyakarlıqdan başqa bir şey deyil", - Hacıadədə sonda əlavə edib.

Paradoks həm də ondadır ki, Paşinyan hökumətinin özü nə Xankəndi sammitinə, nə də onun Qərbi Azərbaycan ifadəsinin yer aldığı yekun sənədinə irad bildirib. Əcəba, Sobhaniyə nə düşüb, görəsən...

□ Z.SƏFƏROĞLU

Bir milyon manat haradadır? - sabiq rəisin işi

vun sədrliyi ilə davam etdirilən prosesdə şahidlər ifadə verib.

Şahid Sirac Axundov ifadəsində bildirib ki, o, Gənclər və İdman Nazirliyində əsasən döyüş-güleş idman növləri üzrə tədbirlərin təşkilinə məsul şəxs olub: "Mən sambo, taekvondo, karate kimi idman növləri üzrə yarışların təşkilində

duğum yarışlara görə şəxsi bank hesabıma köçürülürdü. Həmin vəsaiti bankdan çıxarıb gətirirdim. Xərclər planından kənarda da yarışlar təşkil olunurdu və qaliblər mükafatlandırılırdı. Bu yarışlar üçün tələb olunan vəsaiti Eldəniz Qulamov təmin edirdi. Çünki ümumi vəsait Eldənizdə olurdu. Əlavə

xərclərlə bağlı qeydiyyatlar da aparılırdı. Yarışlar əsasən həftə sonları keçirilirdi və şəhər saatlarından axşam saatlarına qədər, təxminən saat 17:00-dək davam edirdi".

Hakim Eldəniz Qulamovdan vəsaitin bu üsulla çıxarılmasının səbəbini soruşub.

Eldəniz Qulamov bildirib ki, idmançılara vəsaiti kart vasitəsilə təqdim etmək uzun və mürəkkəb prosedur olduğu üçün bu üsuldən istifadə olunub: "Yarışlar zamanı bəzən idmançılar üçün təcili xərclər ortaya çıxdı. Təbii ki, bu məbləğlərin nağdlaşdırılması çətin idi və razılaşdırma prosesi həm işin gedişatını ləngidirdi, həm də əlavə xərclər yaradırdı. Eyni zamanda burada böyük məbləğlərdən söhbət gətirdiyi üçün bank komissiyası tuturdu. Buna görə də vəsaiti əvvəlcədən çıxarıb saxlayırdıq və həmin puldan istifadə olunurdu, bununla bağlı qeydiyyat aparılırdı".

Dövlət ittihamçısı bu cür vəsait köçürülməsi və çıxarılmasının qanunvericiliyə uyğun olmadığını bildirib.

Dövlət ittihamçısının suallarını cavablandıran şahid qeyd

Öcalan PKK-ya yenidən çağırış etməyə məcbur oldu

Dünən PKK terror təşkilatının həbsdəki lideri Abdullah Öcalan növbəti dəfə tərəfdarlarına “silahı yerə qoyun” çağırışı edib. APA xəbər verir ki, İmralıdan videobağlantı vasitəsilə PKK üzvlərinə müraciət edən Öcalan onları dərhal tərk-silah prosesinə başlamağa çağırıb.

“Mən silahın gücünə deyil, siyasətin gücünə inanıram. Sizi bu prinsipə əməl etməyə çağırıram”, - PKK lideri açıqlamasında deyib.

Öcalan qeyd edib ki, Kürdüstan Fəhlə Partiyası (PKK) milli dövlət yaratmaq məqsədindən əl çəkərək, əsas hərbi strategiyasından da imtina edib və mövcudluğunu bitirib.

Qeyd edək ki, bundan əvvəl 2025-ci il martın 1-də PKK lideri tərəfdarlarına “silahı yerə qoyun” çağırışı edib. DEM Partiyasının rəhbərliyi İmralı adasında Öcalanla danışıqlar aparır. Türkiyə Prezidenti də DEM heyətini bir neçə dəfə qəbul edib. Öcalanın birinci çağırışının hələlik ciddi nəticəsi odur ki, PKK atəşkəs elan edib.

PKK daha əvvəl 8 dəfə “atəşkəs” qərarı verib. Ancaq bütün hallarda qərara sadiqlik nümayiş etdirilməyib. PKK ilk dəfə 20 mart 1993-cü ildə atəşkəs elan edib. Ən mühüm atəşkəs qərarlarından biri 1999-cu il sentyabrın 1-də Öcalan İmralıda olarkən qəbul edilib. Öcalan terror təşkilatını “Türkiyə sərhədlərindən çıxmağa” çağırıb. Bu atəşkəs 2004-cü il iyunun 1-dək davam edib. 2009-cu ildə Osloda MİT-lə PKK arasında danışıqlar aparılıb. 2013-cü ildə Diyarbəkirdə keçirilən Novruz şənliyində oxunan mesajında Öcalan PKK-nın atəşkəs elan edəcəyini və Türkiyədən rəsmən çəkəcəyini açıqlayıb. Proses 2015-ci ildə Ceylanpınar hücumu ilə sona çatıb.

PKK lideri Abdullah Öcalan 26 ildir İmralı həbsxanasında saxlanılır. O, 1999-cu ilin fevralında Milli Kəşfiyyat Təşkilatının əməliyyatı nəticəsində Keniyada saxlanılıb və Türkiyəyə gətirilib. O, ölüm cəzasına məhkum edilərsə də, hökm sonradan ömürlük həbs cəzası ilə əvəzlənib.

Abdullah Öcalanın 4 aydan sonra yenidən PKK-ya tərk-silah olmaq üçün müraciət etməsi nədən xəbər verir? Belə çıxır ki, PKK öz liderinin silahı yerə qoymaq çağırışını qəbul etmir? Ya da ki, ən azı PKK-dakı qruplar silahı yerə qoymaq istəmir?

Politoloq Oqtay Qasımov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, PKK-nın müəyyən qanadının Abdullah Öcalanın silahı yerə qoymaq çağırışına əməl etməyəcəyi ehtimallının olduğu ilk vaxtlardan var idi: “Prosesin gedişatından və indi Öcalanın növbəti dəfə çağırış etməyə məcbur olmasından belə aydın olur ki, ehtimallar özünü doğruldub. Öcalanın çağırışına PKK-nın bir hissəsi əməl etsə də, başqa bir hissəsi, daha radikal qrupları əməl etməyib. Biz bunu Suriyada fəaliyyət göstərən PKK-PYD-nin və İrandakı PEJAK-ın timsalında da gördük. PKK-nın İraqda fəaliyyət göstərən bəzi qolları da bu çağırışa əməl etmədilər. Məhz bu səbəbdən Abdullah Öcalan növbəti dəfə çağırış etmək məcburiyyətində qalıb”.

Politoloq qeyd etdi ki, hazırda PKK-nın üzərində Öcalanın təsir imkanları çox da tam şəkildə yüksək deyil: “Əsas lider o sayılsa da, onun həbsdə olduğu 26 il müddətində örgüt içərisində Murad Karailan, Cəmil Bayık və digərləri nüfuz sahibinə çevriliblər. Onların da məsələlərə baxışları Abdulla Öcalanınkindən fərqlənir. Digər tərəfdən, nəzərə alsaq ki, PKK-nın əsas himayədarı kürd xalqı deyil, xarici güclər, Türkiyəyə qarşı olan müxtəlif ölkələrdir, PKK-nın məhz onların təlimatları əsasında fəaliyyət göstərdiyini sübut etməyə ehtiyac qalmır. Ona görə də PKK-nın tam şəkildə silahı yerə qoyması ilə bağlı prosesin çox da hamar keçəcəyi düşünülür. Bu, kifayət qədər problematik, uzun və sancılı proses olacaq. Öcalanın məcbur qalıb növbəti dəfə etdiyi çağırış da bunu təsdiqləyir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

2025-ci ilin ilk beş ayında Tacikistan və Qırğızistan arasında ticarət dövriyyəsi 15 dəfə artaraq 2024-cü ilin eyni dövründəki 405 min dollara qarşı 6,35 milyon dollara çatıb. Bu, 2022-ci ildə sərhəddə baş verən silahlı insidentdən sonra müharibə vəziyyətinə gələn Qırğızistan və Tacikistanın sərhəd demarkasiyası apararaq, aralarındakı ixtilafı həl etmələrindən sonra mümkün olub.

birinə çevrilməkdədir. Biz Azərbaycanın bu iqtisadi nailiyyətlərinin fonunda Ermənistanı nəzər salsaq, təkcə bir arqumenti demək kifayətdir ki, Ermənistanın ümumdaxili məhsulu ilə xarici borcu müqayisədə 60 faizi keçib. Bu isə o deməkdir ki, ölkə iqtisadiyyatının gələcək perspektivləri tükənməkdədir. Məlumdur ki, Ermənistan qonşu ölkələrə ərazi iddiaları irəli sürməklə, müharibə ritorikası ilə

biləcək iqtisadi əlaqələrdən də söz açdı: “Sülhün əldə olunması üçün Azərbaycan dövləti öz haqlı şərtlərini irəli sürüb. Bu, birbaşa beynəlxalq hüquqlara və prinsiplərə söykənib. İlk növbədə qonşu ölkələrə qarşı Ermənistan ərazi iddialarından əl çəkməlidir, kommunikasiyalar açılmalıdır. Əgər bu şərtləri qəbul edib, Azərbaycanla sülh sazişi yolunda addımlar atarlarsa, bu, Ermənistan

rətin intensivləşəcəyini bildirir. İlk əvvəl onu qeyd edim ki, ölkəmizdən müəyyən məhsulların, xüsusilə də neft məhsullarının ixracı ola bilər, lakin düşünürəm ki, idxalı ola. Ermənistanın təbii sərvətləri yox dərəcəsindədir. Qarabağ iqtisadi zonası azad edilməmişdən əvvəl qiymətli metallardan qızıl dünya bazarına çıxarıldı. Hazırda mis filizi və almaz ki-

Ticari əlaqələrə demarkasiya əngəli - İrəvan üçün Orta Asiya nümunəsi

Deputat Ermənistanın çıxış yollarını sadaladı: “Dövlətimiz yaxın zamanda Zəngəzur dəhlizinin açılmasına nail olacaq”

Ermənistanın hakim “Mülki Müqavilə” partiyasının üzvü Xaçatur Sukiasyana görə, tezliklə Ermənistan da inkişaf etməyə başlayacaq: “Hörmətli vətəndaşlar, əmin olun, Ermənistan inkişaf etməyə davam edəcək. Onun regionda çox yaxşı münasibətləri olacaq, Ermənistanın öz qonşuları ilə münasibətləri yaxşılaşacaq. Onlar özlərini təhlükəsiz hiss edəcəklər, həm də xalq əldə edəcəyi puldan həzz alacaq, firavan yaşayacaq”.

Lakin bunun üçün isə ilk növbədə sərhədlər açılmalı və maksimum qısa zamanda demarkasiya edilməlidir.

Məlumdur ki, uzun illər müharibə vəziyyətində olmuş Ermənistan və Azərbaycan arasında da sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiya prosesi gedir. Bəs mütəxəssislər necə düşünür, sülh əldə olunduqdan, demarkasiya işləri tamamlandıqdan sonra iki Qafqaz ölkəsi arasında ticarət intensivləşəcək, yoxsa küsü-lülük davam edəcək?

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynov “Yeni Müsavat”-da Ermənistanın çıxış yollarından danışdı: “Azərbaycan Cənubi Qafqazda siyasi, iqtisadi və hərbi sahədə həqiqi mənada güc mərkəzidir. Azərbaycan çox böyük logistik imkanlara malikdir. Orta dəhliz üzərində ölkəmizin yaratdığı real-ıqlar dünya iqtisadiyyatına öz töhfələrini verməkdədir. Şərq və qərb istiqamətində, eləcə də şimal, cənub istiqamətində Azərbaycanın logistik imkanları ölkəmizin siyasi və iqtisadi nüfuzunu bir daha artırır. Başqa bir tərəfdən, Azərbaycan 12 ölkəyə mavi yanacaq ixrac edir. Yaxın gələcəkdə isə Azərbaycan yaşıl enerji ixracı baxımından öncül ölkələrdən

özünü regional layihələrdən kənarlaşdırıb. Artıq dünyaya çıxışı demək olar ki, tamamilə məhduddur. Ermənistanın əsas iqtisadi partnyoru Rusiya və Çindir. Orta dəhliz üzərindən daşımalarla bu güclər Ermənistan iqtisadiyyatına çox böyük təsirlər göstərə bilər. Yeni Ermənistanın öz iqtisadiyyatını ayaqüstündə saxlaması üçün ən birinci məsələ kommunikasiyaları açmasıdır. Bir dövlət kimi mövcudluğu artıq buradan keçir. Türkiyə və Azərbaycanla kommunikasiyaları açması gerekir. Azərbaycanın regionda həyata keçirdiyi layihələrdə iştirak etməlidir. Bu, Ermənistanın iqtisadiyyatının yeganə çıxış yoludur. Bu baxımdan Zəngəzur dəhlizi çox önəmli bir rol oynayır. Əgər bu dəhliz Naxçıvanla bizim əlaqələri birbaşa təmin edən bir dəhlizdirsə, bizim üçün mənəvi tərəfi böyükdürsə, demək, dövlətimiz yaxın zamanda Zəngəzur dəhlizinin açılmasına nail olacaq. Başqa bir yol da yoxdur. Ermənistan da bu dəhlizdən özü üçün yeganə çıxış yolu kimi istifadə etməli, öz iqtisadiyyatını inkişaf etdirməlidir”.

Deputat sülh prosesindən sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında qurula

üçün ən düzgün seçim olacaq. Digər tərəfdən, regionda nə qədər sabitlik olarsa, kommunikasiyalar istiqamətində şəxələndirilmiş marşrutlar meydana çıxarsa, bu, bütövlükdə region iqtisadiyyatı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyacaq olacaq. O da məlumdur ki, Azərbaycan həm İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatında, həm də digər platformalarda çox aktiv iştirak edir. Azərbaycanın imkanlarından Ermənistanın istifadəsi yalnız sülh sazişi imzalanandan sonra ola bilər. Sonda qeyd edim ki, “Cənubi Qafqaz evi” yaradılsa, bu, region üçün daha əlverişli mühitin yaranmasına səbəb olar, daha çox xarici investisiyaların cəlb olunmasına, turizmin daha da inkişaf etməsinə yol açar. Bu istiqamətdə Azərbaycanın həyata keçirdiyi layihələr Ermənistan yer almaq istəyirsə, ilk növbədə ərazi iddialarından əl çəkməlidir”.

İqtisadçı ekspert Günay Hüseynova Azərbaycanın Ermənistanda istehsal olunan heç bir məhsula ehtiyacının olmadığını bildirdi: “Bir sıra beynəlxalq ekspertlər və iqtisadi sahənin mütəxəssisləri Azərbaycan və Ermənistan arasında tica-

mi məhsullarını ixrac edir. Bundan əlavə, kənd təsərrüfatı, heyvandarlıq və müxtəlif məhsulların konservatı, təbii şirələrin ixracatı ilə beynəlxalq arenaya daxil olur. Qiymətli metal, avtomobil ehtiyat hissələrinin idxalı ehtimalı olsa da, digər ixrac etdiyi məhsulları bu siyahıya daxil edə bilməyəcəm. Azərbaycan istehlakçısının bu məhsulları alıb istifadə edəcəyini düşünürəm. Siyasi və müharibə səbəbindən vətəndaşda ilk növbədə inam yoxdur, həmin məhsulların istehsal və Azərbaycanla göndərilməsi ilə bağlı. Bundan əlavə də həmin məhsullarda daxili bazarı qarşılayan istehsalımız var. Həmçinin də digər ölkələrin məhsulları bazarda alternativ olaraq var. Azərbaycanın Ermənistanda istehsal olunmuş ərzaq məhsullarına, yarımfabrikata, spirtli içkilərə, quru meyvələrə ehtiyacı yoxdur. Siyasi və iqtisadi münasibətləri dərinləşdirmək məqsədilə qarşı tərəf addım atır, lakin hazırda ticari prosedurlar üçün o mühit yoxdur. Olsa belə, yalnız neft məhsullarının ixracı ola bilər, nəinki idxalı”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ Prezidenti Donald Tramp Almaniya Ukraynaya bir batoreya "Patriot" zenit-raket kompleksi verməyi təklif edib. Tramp bu təklifi dünya liderləri ilə apardığı danışıqlar və Ukraynaya bəzi silah növlərinin tədarükünün dayandırılması fonunda irəli sürüb.

O, İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu ilə görüşdə deyib: "Ukraynaya daha çox silah göndərməli olacağıq. Müdafiə silahları - onların öz-özlərini qorumağa ehtiyacı var".

Məlumat görə, Tramp həmçinin Ukraynaya "Patriot" hava hücumundan müdafiə sistemi üçün 10 ədəd raket-interseptorun dərhal göndəriləcəyini bildirib. Bundan əlavə, o, raketlərin tədarükü üçün əlavə kanalların axtarılmasında da köməklik göstərəcəyini vəd edib. Pentaqon da Trampın göstərişi ilə Ukraynaya əlavə müdafiə xarakterli silahların göndərilməsini təsdiqləyib.

Lakin qeyd olunur ki, Trampın administrasiyası hazırda ABŞ-ın özündə "Patriot" raketlərinin ehtiyatlarının azaldığını nəzərə alaraq, bu sistemlərin Avropadan təmin olunmasına üstünlük vermək istəyir. Bu səbəbdən Avropa ölkələrinin Ukraynaya hərbi yardımda öz paylarını artırması gözlənilir.

Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini Dmitri Medvedyev isə Telegram kanalında yazıb ki, Moskva Amerika liderinin ritorikasında "siyasi yelləncəklərə" əhəmiyyət verməməlidir. Bunun əvəzinə, Rusiya "xüsusi hərbi əməliyyat" da daxil olmaqla, nəzərdə tutulan məqsədləri həyata keçirməyə davam etməlidir".

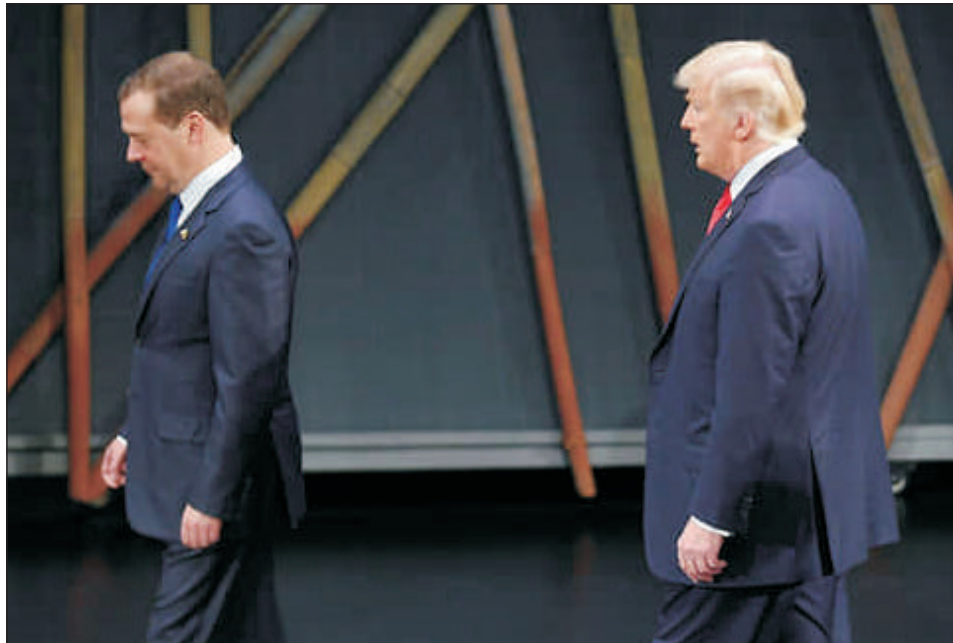
Medvedyev bildirib: "Amerikalı yenidən sevimli siyasi yelləncəklə gedir. Bununla necə davranmalıyıq? Əvvəlki kimi. Əsgərlərimizin etdiyi kimi. Ali baş komandanımızın etdiyi kimi. Xüsusi hərbi əməliyyat məqsədlərinə çatana qədər davam etməliyik. Torpağımızı geri almaq, qələbə qazanmaq üçün çalışmalıyıq".

Belə çıxır ki, sülh danışıqları artıq əlçatmaza çevrilir. Bəs müharibə 2025-də bitəcəkmi? Onun qalibi olacaqmı, varmı?

Politoloq Elşən Mustafayev "Yeni Müsavat" a açıqlamasında Ağ Ev sahibinin hər kəsi müharibəyə qoşmağa çalışdığını qeyd etdi: "ABŞ prezidentinin son zamanlar Rusiya-Ukrayna müharibəsinə yanaşmada mövqeyinin əvvəlki zamanlarla müqayisədə xeyli dəyişməsi Rusiya siyasi dairələrində məyusluq, rəsmi Kiyevdə isə məmnunluq yaradıb. Əslində öncədən də belli idi ki, Tramp və Putin, yaxud iki ölkə rəsmiləri arasında danışıqların, görüşlərin sayı artıqca münasibətlərdə get-gedə gərginliklər də artacaq. Çünki Rusiya Trampın problemə yanaşmasından istifadə edərək Ukrayna qarşı-

Tramp "Ukraynanın yanındayıq" dedi, Medvedyev isə... - sülh nağılı bitdi?

Yalnız bir halda müharibə uzana bilər, o da... "Tramp hər kəsin "əlini daşın altına qoymasını" istəyir"

sında tələblərini daha da artırmaqla həyata keçirilməsi imkansız olan şərtləri diqtə edəcək. Bu isə Rusiyaya müharibəni daha dərinlərə doğru davam etdirməyə, ümumiyyətlə isə Ukraynada özünə bağlı, yaxud kifayət qədər loyallı hakimiyyətin formalaşmasına şərait yaradacaqdı. Amma belə gedişat ABŞ-ı heç bir halda qane etmədiyindən münasibətlərə yenidən baxılacağı da gözlənilirdi. Hazırda Tramp və komandası Ukraynaya dəstəyini artıracaqları ilə bağlı bəyanatlar verirlər. Amma ABŞ bu məsələdə Avropa İttifaqının, xüsusən də Almaniya və Fransa'nın bu yardımları daha böyük ölçüdə etməsini istəyir. Yeni Bayden dövründə olunan yardımların böyük həcmi ABŞ-ın üzərinə düşmüşdü, Avropa İttifaqı ölkələri üzərinə isə daha çox dəstək bəyanatları düşürdü. Bu isə Trampı qane etmir. O səbəbdendir ki, Ukraynaya "Patriot" hava hücumundan müdafiə komplekslərini Almaniyanın verməsini istəyir. Eyni zamanda Ağ Ev həm Fransa'nın, həm də Almaniyanın Ukraynaya yaxın və orta mənzilli raketlər verməsini istəyir".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə ekspert istənilən halda Ukraynanın ən böyük dəstəkçisinin ABŞ olacağını da bildirdi: "ABŞ-ın bu siyasətinin arxasında Avropa İttifaqı ölkələrinin ehtiyatlı siyasət çərçivəsindən çıxarılması durur. Onsuz da bundan sonra yenə də Ukrayna üçün ən böyük donor ABŞ olacaq.

Amma dediyim kimi, Tramp hər kəsin "əlini daşın altına qoymasını" istəyir. Xüsusilə də Aİ-nin aparıcı dövlətlərini Ukraynaya daha artıq yardım etməyə çağırır. Hətta bəzi hallarda bu çağırış tələb xarakterli daşıyır. Trampa görə bu yardım Ukraynaya olursa da, əsas məqsəd Aİ-nin təhlükəsizliyi üçündür. Ona görə ki, Medvedyev Trampın fəisabətlərə yenidən baxılacağı da gözlənilirdi. Hazırda Tramp və komandası Ukraynaya dəstəyini artıracaqları ilə bağlı bəyanatlar verirlər. Amma ABŞ bu məsələdə Avropa İttifaqının, xüsusən də Almaniya və Fransa'nın bu yardımları daha böyük ölçüdə etməsini istəyir. Yeni Bayden dövründə olunan yardımların böyük həcmi ABŞ-ın üzərinə düşmüşdü, Avropa İttifaqı ölkələri üzərinə isə daha çox dəstək bəyanatları düşürdü. Bu isə Trampı qane etmir. O səbəbdendir ki, Ukraynaya "Patriot" hava hücumundan müdafiə komplekslərini Almaniyanın verməsini istəyir. Eyni zamanda Ağ Ev həm Fransa'nın, həm də Almaniyanın Ukraynaya yaxın və orta mənzilli raketlər verməsini istəyir".

Harbi ekspert Səxavət Məmmədlin fikrincə, Kremlin əsas niyyəti Ukraynanı

kapitulyasiya sənədinə qol çəkdirməkdir: "Donald Tramp seçki kampaniyasına başlamazdan əvvəl bildirdi ki, hakimiyyətə gələr-gəlməz Rusiya-Ukrayna müharibəsini bitirəcək. Düzü, Tramp bunu o qədər əminliklə deyirdi ki, çoxları buna inanırdı. Ancaq Rusiya-Ukrayna müharibəsi o qədər mürəkkəb bir hal almışdı ki, onu bir şəxs, hətta ABŞ prezidenti olsa belə dayandıra bilməzdi. Bu müharibə artıq daha ağır mərhələyə keçir. Rusiya tərəfi, iddialara görə, 700 minlik ordu hazırlayıb ki, kəskin hücumlara start versin, qısa zamanda Ukrayna məsələsini bitirsin. Əslində bu iddiaların təsdiqini müəyyən qədər sahədə tapdığının şahidi ola bilirik. Bir ay öncə ilə müqayisədə Rusiyanın dron hücumlarında kəskin artıq var. Əvvəllər gün ərzində əgər 100-150 civarında dron hücumu həyata keçirilirdisə, indi bunun sayı 500, bəzən 600-ü keçir. Bundan əlavə, raket zərbələrinin sayında da artıq var. Bu o deməkdir ki, Rusiya bütün cəbhə boyu aktivliyi artırır. Ukrayna ordusu müqavimət göstərir, ancaq Ukraynanın yardımsız dayanması çox çətinidir. Ukrayna parlamentinin deputatı bir neçə gün öncə bildirdi ki, hava hücumundan müdafiə sistemlərinin bəzilərinin mərmisi bitib, bəziləri isə bitmək üzrədir".

Harbi ekspert onu da qeyd etdi ki, hazırda Rusiyanın kütləvi dron hücumlarının qarşısını almaq, ya-

"Nikol Paşinyanın devrilməsi Azərbaycanla Türkiyənin maraqlarına cavab vermir"

Iyulun 10-da Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Əbu-Dabi şəhərində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında ikitərəfli görüş keçiriləcək. Baş tutacaq görüşün vasitəçisiz olacağı gözlənilir.

Musavat.com xəbər verir ki, "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu bununla bağlı diqqətçəkən fikirlər irəli sürüb. O hesab edir ki, Azərbaycanla sülh sazişinin imzalanmasını gələn ilə saxlamaq Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan üçün risklidir: "Ona qarşı 3 qüvvə - radikal müxalifət, kilsə və bir qrup işadamları birləşib. Bu 3 qüvvənin arxasında Kreml dayanır. Moskva Ermənistanda gələn il parlament seçkisinə qədər Nikol Paşinyanın mövqelərini zəiflətməyə, imkan daxilində onu devirməyə çalışacaq. Nikol Paşinyan bundan xəbərdar olduğuna görə hər 3 qüvvəyə qarşı radikal addımlar atır, parlamentdə daha çox bağıraraq müxalifət təmsilçilərini, Rusiyaya bağlı keşişləri və iş adamlarını həbs edir. Ancaq hadisələr Paşinyanın nəzarətindən çıxır da bilər. Təsədüfi deyil ki, Rusiyanın Gümrüdəki hərbi bazasını gücləndirməsi barədə xəbərlər çoxalıb. Rusiyanın Ermənistandakı hərbi bazasının Kremləndən alınan təlimat əsasında Paşinyan əleyhinə hərəkətə keçəcəyini istisna etmək olmaz".

Politoloqun fikrincə, bu vəziyyətdə Paşinyanın xilaslanması Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşmasından, sülh sazişinin imzalanmasından, Zəngəzur dəhlizinin açılmasından, regional əməkdaşlığa yaşıl işıq yandırmasından keçir: "Açıq demək lazımdır ki, Nikol Paşinyanın devrilməsi və ya gələnləki parlament seçkisinə mümkün məğlubiyyəti Azərbaycanla Türkiyənin maraqlarına cavab vermir. Digər tərəfdən, Kreml Paşinyanı sıxışdırmaqla paralel olaraq Bakı ilə də münasibətləri korlayıb. Bunun özü Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanmasının aktuallığını artırır. Bu baxımdan Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Əbu-Dabidə görüşü sülh sazişinin imzalanması ilə yekunlaşmasa da, prosesi sürətləndirə bilər".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

xud az zərər görülməsi üçün hava hücumundan müdafiə sistemlərinə ciddi ehtiyac var: "Ukraynanın ən böyük dəstəkçisi ABŞ-ıdır. ABŞ isə bu yardımı gah kəsəcəyini deyir, gah da yardımları davam etdirdiklərini. Tramp özü də bəyan etdi ki, Bayden hökuməti ABŞ-ın özündəki anbarları boşaldıb. Ona görə də ABŞ-ın əsas hədəfi o anbarları doldurmaqdır. Digər tərəfdən, Avropa İttifaqı da Rusiya ilə müharibə ehtimalına qarşı hazırlıq prosesi içərisindədir. ABŞ əgər Avropadakı bazalarından bunu təmin edəcəksə, bu, Avropa üçün problem olacaq. Bundan əlavə, ABŞ istehsalı hava hücumundan müdafiə sistemləri və onların mərmiləri çox bahalıdır. Rusiyanın hücumlar-

da istifadə etdiyi dronların qiyməti isə maksimum 50 min dollardır. Ukraynaya müəyyən sayda yeni "Patriot"lar və raketlər veriləcəyi deyilir. Məsələ ondadır ki, dünyanın ən adlı-sanlı, ən mükəmməl sayılan hava hücumundan müdafiə sistemləri kütləvilik qarşısında zəif qalır. Bunu İsrail-İran toqquşmasında da gördük. Ona görə də, Qərb Rusiyanın qarşısını almaq üçün müəyyən sayda yox, konkret addımlar atmalıdır. Proseslər onu göstərir ki, Rusiyanın dayanmaq kimi bir niyyəti yoxdur. Rusiya tam şəkildə olmasa da, Ukraynanı kapitulyasiya etmək istəyir. Müharibənin qısa zamanda bitməsi gözlənilmir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Lap az qaldı... - Bakı və Ankaradan kritik bəyanatlar

Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması labüddür

“Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması üçün saziş layihəsinin mətni üzrə müzakirələr tamamlanıb”. Bunu Azərbaycan Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov Meksikaya işgüzar səfəri zamanı “Mundo International” jurnalına verdiyi müsahibədə deyib.

E.Əmirbəyov Ermənistanla sülh prosesi barədə danışmış, 30 illik münaqişədən sonra Cənubi Qafqaz regionunda dayanıqlı və dönməz sülhün əldə olunması üçün tarixi bir fürsətin yarandığını qeyd edib. Eyni zamanda sazişin imzalanmasına mane olan amillərdən söz açıb. Bunlar arasında Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycanla qarşı ərazi iddialarının mövcudluğu kimi sülh sazişinin məzmunu və ruhuna zidd olan məqamların, habelə Minsk Qrupu kimi öz əhəmiyyətini itirmiş təsisatların ləğv edilməsi zərurətinin olduğu vurğulanıb.

“Ermənistan və Azərbaycanın imzalayacağı sülh regionun ab-havasını dəyişəcək. Əldə olunacaq barışıqla bir-birinin ardınca yeni və tarixi fürsət pəncərələrinin açılmasının şahidi olacağıq. Münaqişələr və müharibələr səbəbindən boş qalan bölgənin potensialının aktivləşməsi ilə qalib modelin daha bir nadir nümunəsi ortaya çıxacaq”.

Bunu isə Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycana səfərindən sonra jurnalistlərə müsahibəsində deyib.

Bu bəyanatlar elə vaxta təsadüf edir ki, Bakı-Ankara-İrəvan arasında koordina-

siyalı iş aparıldığı barədə iddialar səslənir. Xüsusən də iyun ayında Paşinyanın İstanbulda səfəri kontekstində bu proqnozlar irəli sürülür. Əmirbəyovun və Ərdoğanın da çıxışlarından görünür ki, sülh müqaviləsinin imzalanması istiqamətində bir dinamika var, müəyyən latent iş gedir.

Bu arada ABŞ dövlət katibi Marko Robio Azərbaycan və Ermənistan arasında tezliklə sülh sazişi bağlanacağını ümid etdikləri bəyanatını səsləndirib. Maraqlıdır ki, Rubio İrəvanla Bakı arasında sülh sazişinin əldə olunması ehtimalını Tramp administrasiyasının altı aydan az müddətdə əldə etdiyi nailiyyətlərdən biri adlandırır.

“Sizin rəhbərliyinizlə biz Hindistan və Pakistan arasında müharibənin qarşısını alaraq və başa çatdırdıq. Tarixdə ilk dəfə olaraq, NATO-nun payı 5%-ə çatıb ki, bu da ən yüksək göstəricidir. Konqo Demokratik Respublikası ilə Ruanda arasında sülh sazişi. Dünyada yeganə ölkə olan bizim həyata keçirə biləcəyimiz Amerika əməliyyatı ilə sona çatan 12 günlük müharibə... Ümid edirəm ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi tezliklə bağlanacaq. Suriya və Livan üzündən büt-

tün Yaxın Şərq və onun infrastrukturunu dəyişə bilər. Üstəlik, altı ay belə keçməyib”, - o, Donald Trampa müraçiet edərək deyib.

Göründüyü kimi, ən ciddi instansiyalardan ard-arda sülh sazişi ilə bağlı ümidverici bəyanatlar verilməkdədir.

Bəs Rusiyasız belə bir tarixi sənədin imzalanması gerçəkləşə bilərmi? Bakı-İrəvan barışıq nə dərəcədə real görünür?

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması labüddür: “Çünki bunun əksi Ermənistanın düşdüyü bataqlıqdan çıxmasına imkan verməyəcək. Ermənistanın nicatı sülhdən keçir, Azərbaycanla iqtisadi, nəqliyyat, kommunikasiya əlaqələrinin bərpasından keçir. Azərbaycan artıq öz tarixi missiyasını həyata keçirib. Ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam və qəti təmin eləyib. Deməli, sülh bizdən daha çox Ermənistanla lazımdır. Eyni məntiqə də Ermənistan dövləti 17 bəndlik sülh müqaviləsinin ayrı-ayrı bəndlərinə razılaşmasa da, son nəticə ondan ibarətdir ki, artıq bütün bəndlər üzrə razılaşma var, sülh layihəsindəki bəndlər üzrə fikir ayrılığı yoxdur. Ancaq unutmayaq ki, Azərbaycan dövlətinin sülh müqaviləsi ilə bağlı əlavə şərtləri də var. Şərtlərdən biri onunla bağlıdır ki, Ermənistan

Minsk Qrupunun varlığına son qoyulması istiqamətində Azərbaycanın təşəbbüsünə qoşulmalıdır. Yeni artıq ATƏT-in Minsk Qrupuna ehtiyac yoxdur. ATƏT-in Minsk Qrupu de-fakto mövcud deyil, de-yure də onun mövcudluğuna son qoyulmalıdır. Minsk Qrupu münaqişəni həll etmək üçün yaranmışdı, artıq münaqişə yoxdur. Onda Minsk Qrupunu süni şəkildə qoruyub saxlamaq nəyə lazımdır? İkincisi isə odur ki, Ermənistan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını özünün konstitusiyasının preambula hissəsinə saxlayır. Bu iddia oradan çıxarılmalıdır. Biz Ermənistanla sülh müqaviləsinə imzalayırıq, lakin Ermənistan öz əsas qanununda Azərbaycana qarşı ərazi iddiasını saxlayırsa, o zaman necə sülh olar? Buna görə də Azərbaycanın mövqeyi budur ki, Ermənistan əvvəlcə ərazi iddialarından imtina etsin və bunu referendum vasitəsilə xalqın siyasi iradəsinə ortaya qoymaqla reallaşırsın. Belə olarsa yeni şərait yaranır və belə vəziyyətdə sülh müqaviləsinin imzalanmasının tarixini və yerini dəqiqləşdirmək çətin məsələ deyil”.

Deputat qeyd etdi ki, hazırda sülh müqaviləsi prosesində bir dinamika var. Proses vasitəçilərsiz aparılır və tərəflər vasitəçilərsiz prosesini aparmaq mövqeyindədirlər: “Cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın da son bə-

Rus deputatdan Bakıya mühüm mesaj: “Qarşılıqlı anlaşma... barışıq”

“Hətta ən yaxın ailədə də bəzən gərginlik olur. Əminəm ki, Rusiya və Azərbaycan ümumi anlaşmaya gələcək. Görürük ki, fikir ayrılığımız bir çox düşmənlərimizin faydasıdır. Vəziyyətə baxmayaraq, biz bu mərhələni keçəcəyik”.

Axar.az xəbər verir ki, bunu “Moskva-Bakı”ya müsahibəsində Rusiya Dövlət Dumasının üzvü İrina Rodnina deyib.

“Xalqlarımız arasında sadəcə insani münasibətlər çox önəmlidir. Onlar olub, var və olacaq. Azərbaycanda çoxlu dostum var. İndi Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində yaranmış vəziyyət, şübhəm yoxdur, perspektivdə heç cür əks olunmayacaq. Rusiya ilə Azərbaycan arasında baş verənlər xoşagəlməzdir. Lakin bu, yekun nəticə deyil. Qarşılıqlı anlaşma, həll yolları axtarışı və barışıq gələcək. Hamı təsdiq edər ki, Vladimir Putinlə İlham Əliyev arasında çoxdan yaxşı münasibətlər var. Heydər Əliyev təkcə sovet dövründə deyil, həm də Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin müasir tarixində Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin möhkəmlənməsinə böyük töhfə vermiş, onların inkişaf vektorunu qoymuşdur. Son illər əlaqələrimizin inkişafını çox müsbət kimi xarakterizə etmək olar. 2022-ci ildə Rusiya və Azərbaycan müttəfiqlik haqqında bəyannamə imzalayıb. Son dərəcə vacib sənəddir. Və buna əməl etməyə çalışırıq. MDB-yə üzv dövlətlər arasında gənc həmvətənlərin beynəlxalq oyunlarını, beynəlxalq məktəb idmanları festivalını keçiririk. Azərbaycanlılar gəlir. Biz onları - Azərbaycan nümayəndələrini həmişə səbirsizliklə gözləyirik”, - o bildirib.

“Tramp Ukraynanın dağılmasını istəmir, amma onun tərəfində də deyil” - “The Economist”-in təhlili

Məşhur “The Economist” jurnalı ABŞ Prezidenti Donald Trampın Ukrayna siyasətini sərt tənqid edib.

“Yeni Müsavat”ın xəbərinə görə, nəşr yazır ki, Tramp istəmir ki, Ukrayna onun prezidentliyi dövründə dağılsın, lakin o, Ukraynanın tərəfində də açıq şəkildə dayanmayıb.

Məqalədə vurğulanır ki, ABŞ-ın Ukraynaya hərbi yardımını bərpa etməsi - xüsusilə də Patriot sistemləri üçün raketlərin ötürülməsi - Rusiyanın güclənən hava hücumları fonunda “sağlam düşüncənin qələbəsidir”.

Jurnal qeyd edir ki, yardımın dayandırılması əslində Rusiyaya tam hərəkət azadlığı vermək və aqressiyasını mükaflandırmaq anlamına gələrdi.

Bununla belə, “The Economist” hesab edir ki, Trampın Ukraynanı dəstəklədiyini düşünmək sadələşmələr olardı. Müəllifin fikrincə, hərbi yardımın bərpası, ən yaxşı halda, əvvəlki vəziyyətə qayıdışdır, yeni real siyasi mövqe dəyişikliyi baş verməyib.

E.Nəsirovun sözlərinə görə, hər halda, onu da nəzərdən qaçırmayaq ki, deyəsən, ABŞ-la Rusiya arasındakı gərginlik yeni mərhələyə keçmək üzrədir: “ABŞ Prezidenti Donald Tramp Rusiya Prezidenti Vladimir Putin haqqında kəskin ifadələr işlətməyə başlayıb və Rusiya üçün ciddi sürpriz hazırladığını qeyd edib. Yəqin ki, bu sürpriz ilk növbədə Rusiyaya qarşı sanksiyaların effektivliyinin artırılmasını, Ukraynanın daha güclü silahlarla təmin edilməsini nəzərdə tutur. Belə olanda müharibə daha da uzanacaq və şimal qonşumuzun başı daha çox o proseslərə qatılmalı olacaq. Yeni belə situasiyalar yarana bilər. Azərbaycan və Ermənistan diplomatiyası istənilən şəraitə adekvat reaksiya qabiliyyətinə malik olmalıdır, şəraitdən maksimum istifadə olunmalıdır. Hesab edirəm ki, indiki halda Azərbaycanın və Ermənistanın əsas hədəfi odur ki, sülh müqaviləsi imzalsın, buna mane olan bütün şərtlər aradan qaldırılsın”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Yaşılbaş şair

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

"Hamı xoşbəxt oldu bu yer üzündə,
 Kəpenək bağçada, arı pətəkdə,
 Hətta xoşbəxt oldu bir vaxt kəsilmiş
 Yenidən canlanan kiçik kötük də.
 Mən niyə yadımdan çıxdım, görəsən,
 Nə günah etmişəm bu böyüklükdə?"
 (Həsən Kür, "Bağışla, İlahi" şeirindən)

Gözəl şeirlər müəllifi, Qarabağ qazisi Həsən Kür fevralda "maddi problemlər üzündən" (belə yazılmışdı, dəqiq bilmirəm) intihara cəhd etmişdi, ağır xəsarətlər almışdı. Lakin müalicəsinin xeyri olmadı, iki gün qabaq şair gənc yaşında öldü.

29 yaşında insan ölürmü? Döyüşdən sağ qayıdıb, zərflər qayıdıb, Bakıda, adı belə bu faciə ilə paradoksal səslənən "Sevinc" ticarət mərkəzinin döşəməsinə çırpılaraq ölmək nə deməkdir? Bu, canına kıyan neçənci qazidir? Dövlətin postravmatik stress, müharibə sindromundan əziyyət çəkən gənclərlə bağlı hansısa sosial-psixoloji, maddi-mənəvi proqramları nə üçün yoxdur? Açıq, yazıq gəncin hələ fevralda Sabunçu xəstəxanasına aparıldığını oxuyanda üreyimdə təəssüflə "Allah rəhmət eləsin" demişdim, çünki Allahdan gizli deyil, bəndədən niyə gizli olsun - hamımız o xəstəxanadakı vəziyyətdən ağahıq.

Hər yerdə Həsən bəyin "Azərbaycan Yazıçılar Birliyi üzvü" olduğu yazılır. Mən AYB-nin 3 minə yaxın üzvünü, əlbəttə, tanımıram, ancaq maraqlı gəldi. Çünki təşkilatın gənc, üstəlik, qazi bir üzvü faciəvi şəkildə həlak olub, digər AYB-dən "tık" da yoxdur. Belə çıxır orada demensiya qocaların həyat və yaradıcılığı maraqlıdır.

Yenə hər bir halda dəqiqləşdirmək üçün internetdə axtardım. Başsağlığı, nekroloq, quru təəssüf cümləsinə rast gəlmədim. AYB-nin öz saytına, ədəbi orqanlarının saytına da baxdım. Heç nə yazmamışdılar. Görünür, qazilər və gənclər bu herontofil yaltaqlar təşkilatına ancaq özünə sərf edəndə lazım olur. İnanmırsınız? Buyurun: Həsən Kürü mehəz qazi olandan sonra, 2023-cü ildə AYB-yə üzv seçibmişlər. Xəbər lentində Anar müəllimin ona üzvlük bileti təqdim etməyi barədə köpüklü cızmaqara var idi.

Bu məsələni araşdıranda haradasa belə bir cümlə də oxudum: "Son illər 15 gənc yazıçı, şair intihar edib". Rəqəm hansı dövrü əhatə edir, nə dərəcədə dəqiqdir, bir sözüm yoxdur, bilmirəm. Ancaq intihar edən gənc ədəbiyyatçıların bəzilərinə şəxsən tanıyısam və bu rəqəmin həqiqətə çox yaxın ola biləcəyini təxmin edərdim.

Şairlər, yazıçılar niyə intihar edir, bunun ədəbiyyata dövlət qayğısı, təqaüd, ev, kurort, titul və medal proqramları ilə hansısa əlaqəsi varmı? Necə deyirlər, şərhə. Yalnız bir anonsla bu temanı hələlik bağlayıram: yaxın günlərdə Vaqif poeziya günləri keçiriləcək. Orada çoxlu bəlağətli çıxışlar söylənəcək. Bir yerdə proqram gözüme dəymişdi, Qazaxdan başlayıb Şuşada bitirəcəklər. Şairin doğulduğu, öldüyü yerlər əhatə ediləcəkmiş.

Görəsən, proqrama Salyan rayonunu - Həsən Kürün doğulub, öldüyü bölgəni daxil etmək mümkündürmü? Əlaqədar orqanlardan xahiş edirik, bunu mümkün qədər nəzərə alsınlar. Hətta büdcədə marşrutu əsaslandırmaq üçün yardım əlimi uzadıram, belə deyərsiniz ki, Vaqif "Kür qırağının əcəb seyrangahı var" misrasıyla başlayan ünlü qoşmasını mehəz Salyan rayonuna ithaf edibdir.

Üstəlik, "yaşılbaş" şairin biri də daha yoxdur.

İsveçrəli deputatlar Erix Fontobelli və Lukas Reyman Beynəlxalq Xristian Həmrəyliyi Təşkilatının prezidenti doktor Con Aybner və Ermənistanın keçmiş xarici işlər naziri Vardan Oskanyan "Dağlıq Qarabağ üzrə İsveçrə Sülh Təşəbbüsü"nü təqdim etmək və ABŞ-ın cənubunda uzunmüddətli ədalətli əməkdaşlığın daha fəal qurulmasını təşviq etmək üçün bu ölkədə səfərdədirlər.

Konfransın məqsədi "Azərbaycan hakimiyyəti ilə Dağlıq Qarabağın köçkün erməni əhalisinin nümayəndələri arasında beynəlxalq nəzarət altında könüllü, kollektiv və ləyaqətli qayıdış üçün danışıqlara yönəlmiş birbaşa dialoqa başlamaqdır".

Qeyd edək ki, iyulun 7-də nümayəndə heyəti ABŞ Dövlət Departamentində olub və dövlət katibinin köməkçilərinin müavinləri Ceyk Makqi və Monika Eyyqer Yakobsenlə görüşüb. Müzakirələrdə "Dağlıq Qarabağdan didərgin düşmüş ermənilərin hüquqları, eləcə də Cənubi Qafqazda və daha geniş regionda baş verən proseslər" müzakirə olunub.

Dövlət katibi Mark Rubionun müavinlərinin köməkçiləri ilə görüş bütün hallarda yaxşı hal deyil. ABŞ-ın yeni administrasiyası Qarabağdan köçən ermənilərin məsələsini müzakirə etməməlidir, ona görə ki, belə bir məsələ yoxdur, qapanıb. Yeni onların qayıdışı ilə bağlı Bakının şərtləri məlumdur. Biz də qərbi azərbaycanlıların yurd-yuvasına qayıdışını qarşılıqlı şəkildə tələb edirik.

Bəs Bakı bu oyunları necə poza bilər?

Siyasi ekspert Züriyə Qarayeva "Yeni Müsavat"a bildirib ki, erməni lobbisinin pulları hələ də səmərəsiz layihələrə xərclənməkdədir. Onun sözlərinə görə, ABŞ-da baş tutan bu görüşlərin heç bir nəticəsi ola bilməz. "Sadəcə, hesabat xarakterli tədbirlər təşkil olunur. İsveçrəli deputatlar və onlara qoşulan Vardan kimilər ağalarına nümayiş etdirirlər ki, guya ABŞ-da Qarabağ mövzusu qaldırılıb. Bu görüşlərin keçirilməsindən erməni lobbisi və diasporunun verdiyi pulun qoxusu gəlir. Bununla Qarabağdan köçən ermənilərin məsələsini gündəmdə saxladıklarını hesab edirlər. Halbuki nə gedən ermənilər, nə rəsmi İrəvan geri qayıdış

Dövlət Departamentində Qarabağ müzakirəsi - Bakıdan reaksiya

Avropalı deputatlar və Oskanyan ABŞ turnesində dayanmaq bilmir, ermənilərin qayıdışı mövzusu bu dəfə Rubionun masasında; pərdə arxasındakı "dirijor çubuğu" kimləndirir...

barədə danışır. Birincisi, əksəriyyəti ya Ermənistan vətəndaşdır, ya da Rusiyaya, Avropaya köçüblər. İkincisi, qərbi azərbaycanlıların qayıdışı təmin olunmalıdır. Bu proses qarşılıqlı baş tutmalıdır. Üçüncüsü, ermənilər Qarabağa qayıtmaq istəmirlər".

Z.Qarayevanın fikrincə, bu görüşlər Azərbaycanı narahat etməməlidir, lakin reaksiya da verilməlidir: "Biz ilk növbədə Dövlət Departamentinin nümayəndələrinə etiraz etməliyəm ki, belə bir məsələni niyə müzakirə çıxarırlar. Qarabağdan gedən ermənilərin bir qismi separatçı, bir hissəsi türk-silah edilmiş hərbiçilər idi. Həmçinin onların arasında separatizmə dəstək vermiş şəxslər var idi. Yeni bu adamları məzlum, guya ev-eşiyindən qovulmuş adamlar kimi qələmə vermək kökündən yanlışdır. Azərbaycan humanist adımı atıb, o dövrdə gedənlər üçün avtobuslar belə təşkil etmişdi, su, qida və digər ehtiyacları qarşılanmışdı. Kimisinə təcili tibbi yardım kömək edirdi, kimisi şokolad yeyirdi. İndi Oskanyan kimilər Vaşinqtonda nağıllar uydurur-

lar ki, guya dinc erməni əhalisi etnik təmizləməyə məruz qalıb və bunu amerikalı diplomatlara sıyırlar, onları inandırmağa çalışırlar. Hərçənd reallıqları ABŞ diplomatları əla bilirlər".

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublunun sözlərinə görə, ermənilərin qayıdışı üçün heç bir maneə yoxdur, amma özləri bunu istəmir: "Onlar qalmaq istəyirdilər, elə o vaxt getməzdilər. Deməli, Azərbaycan qanunları ilə yaşamağı seçmədilər. İndi qayıdışı ABŞ məmurları ilə niyə müzakirə etməlidirlər ki? Onlar bizim pasportları, vətəndaşımız olmağı qəbul etmədilər. O halda, yenidən geri dönmək də niyyətində deyillər. Yeni bu məsələdə böyük yanlışlıq var".

Onun fikrincə, əgər ermənilərin qayıdışı müzakirə edilirsə, onun yolları, forması da açıqlansın: "Desinlər ki, bunu necə təşəvvür edirlər. Məsələn, vətəndaşlığı qəbul etmədən Xankəndidə yaşamağı nəzərdə tuturlarmı? Bu, non-sensdir. Özləri üçün icma yaradırlarmı, ya başçı seçirlərmi? Bir sözlə, mexanizmi də

yoxdur, təklif də səsləndirmirlər. Sadəcə, tutuquşu kimi eyni sözləri hansı ölkəyə getdilər, təkrarlayırlar. Axı qayıdış deməklə iş olmur, ermənilərin bir özlərindən soruşmaq lazımdır ki, sən Ağdərədə, ya Xocavənddə yaşamısan, indi Azərbaycan vətəndaşı kimi ora qayıtmağa hazırsanmı? Əksəriyyət razı olmayacaq. Əgər belə bir istək olsaydı, elə o vaxt qalardılar. Azərbaycan dövləti həmin dövrdə çağırışlar etdi, fermerlər üçün subsidiyalar, güzəştlər, müəyyən sosial paketlər açıqladı. Onlar parlament, bələdiyyə seçkilərində iştirak edəcək, özlərinə erməni deputat seçəcəkdilər. Hətta Azərbaycan tərəfi də buna hazırlaşmışdı. Ancaq imtina etdilər və öz xoşları ilə getdilər. Əslində qalsaydılar, indi Qarabağda fərqli mənzərə olacaqdı. Eyni zamanda onların buradakı varlığından müxtəlif güc mərkəzləri bizə qarşı təzyiq rıçağı kimi istifadə edəçəkdi. Yaxşı ki, könüllü şəkildə getdilər. Ermənilər bircəyayışa hazır deyil və bizə nifrəti davam etdirirlər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

“İsrail və ABŞ-ın İrana hücumundan sonra Cənubi Qafqaz tədricən Rusiyanın təsir dairəsindən çıxarılır”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bunu rusiyalı analitik Stanislav Tarasov erməni mediasına açıqlamasında deyib (Axar.az).

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində vaxtaşırı ciddi problemlər yaranır və Ermənistan danışıqlar prosesində Rusiyanın vasitəçiliyini rədd edir, KTMT-dən çıxmaq, AB-yə yaxınlaşmaq, eləcə də Türkiyə və Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaqdan danışıq: “Sonuncu komponent Cənubi Qafqazın Rusiyanın təsirindən çıxarılmasının son mərhələsi kimi qiymətləndirilir və bu prosesdə Rusiyanın Ukrayna məsələsində iştirakına stavka edilir”.

İlham Əliyev və Paşinyanın Əbu-Dabidə görüşü ehtimalına gəlincə, Tarasovun fikrincə, liderlər böyük ehtimalla regionda nəqliyyat blokadasının aradan qaldırılması gündəliyinə diqqət yetirəcəklər. O, Ərdoğanın bir neçə gün əvvəl verdiyi bəyanatı və Ermənistanın ilkin olaraq Zəngəzur dəhlizinə qarşı olmasına dair ehtimalı xatırladı: “Hələ hansı yanaşmadan danışıldığına bilmirik, lakin bu, müəyyən konsensusun olduğunu söyləmək imkanı verir”.

Tarasov ehtimal olunan görüşün baş tutacağı halda bunu Rusiyanın vasitəçiliyindən imtina edərək, Bakı və İrəvanın razılaşmalar əldə etməsi mərhələsinin davamı olacağını da vurğulayıb: “Rusiyanın bütün bunlara necə reaksiya verəcəyi hələ də qeyri-müəyyən görünür”.

Gürcüstanın sabiq prezidenti Mixail Saakaşvili isə hesab edir ki, Rusiya həm Ermənistan, həm də Azərbaycana daha asan çıxış əldə etmək üçün Gürcüstanı tam hərbi nəzarətinə almağı planlaşdırır. “Rusiyanın strateji məqsədi

di aydındır: Azərbaycan və Ermənistan arasında yaxınlaşmanı dayandırmaq, Türkiyənin vaxtilə Rusiyanın nüfuz zonası olan bölgəyə müdaxiləsini əngəlləmək, Suriyadakı məğlubiyyətin qisasını almaq, bu prosesdə Gürcüstanı geridönülməz şəkildə tabe etmək”, - sabiq prezident vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, Moskva İrəvanda Paşinyan hökumətini devirmək və özünün təyin etdiyi yeni Ermənistan hökumətini Rusiyanın iştirakı ilə Azərbaycana hücum etməyə məcbur etmək planları qurur. Saakaşvilinin fikrincə, buna ən yaxşı cavab Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması prosesinin sürətləndirilməsi, Azərbaycan ərazisində Türkiyə hərbi bazasının yaradılması və Gürcüstanın etiraz hərəkətinə İvanışvili rejimindən xilas olmaqda köməklik göstərilməsi olardı...

Üç paytaxtın Rusiyanın ekspansionist planlarına qarşı ortaq, koordinasiyalı hərəkəti mümkündürmü? Başqa yandan, əgər rəsmi Moskva da regionda daimi sülh, əmin-amanlıq, barışıq istəyirsə, o zaman nədən narahatdır? Niyə ısrarla Bakı və İrəvan arasında vasitəçiliyə can atır?

Siyasi təhlilçi Ramiyə Məmmədova hesab edir ki, Cənubi Qafqaz ölkələri birgə müqavimət oxu yarada bilər. Onun fikrincə, tarix təkrarlanır və yenidən Rusiya imperiyasına qarşı duruş getirmək lazım gəlir: “Rusiyanın regionda sülh yaratmaq niyyəti yoxdur. Əksinə, bölgəni davamlı olaraq gərginlikdə saxlamaq istəyir. Ona sərf edir ki, daimi narahatlıq,

Xilas yolları Bakıya aparır

Üç paytaxtın Rusiyanın ekspansionist planlarına qarşı ortaq, koordinasiyalı hərəkəti mümkündürmü?

qeyri-sabitlik hökm sürsün və bununla təsir imkanlarını saxlasın. Düzdür, Rusiya stabilliyi nəqliyyat kommunikasiyalarına görə dəstəkləyə bilər, sadəcə, öz nəzarəti altında olmaq şərti ilə. Bu da alınmır deyə region ölkələrinə təzyiqlərlə bölgədə mövcudluğunu saxlamağı seçir. Fikrimcə, Cənubi Qafqazda Rusiyanın təsirlərinin azaldığı dövrə gəlmişik. Eyni zamanda anti-Rusiya ovqatı müşahidə olunur. Moskva bunu rusofobiya sayır, hətta özünün işğalçı hərəkətləri və həm Azərbaycana, həm Ermənistanla basqıları bu vəziyyətə səbəb olub”.

Ekspert tarixi fürsət yarandığını zənn edir: “Əlbəttə ki, burada Qərbin dəstəyi müəhmdür. ABŞ və Avropa Birliyinin ciddi şəkildə iştirakı olmadan Rusiyanı Cənubi Qafqazdan çıxarmaq çətindir. Hazırda cəbhədəki uğursuzluğu strateji mövqelərinin əlindən çıxmasına səbəb olmaqdadır - Suriya, bizim region...”

Ona görə keçmiş gürcü prezidenti koordinasiyalı addımlar atılmasının zərurətini vurğulayıb. Sadəcə, Tiflisdəki hakimiyyət Moskva ilə bağlantılara malikdir. İrəvanda olan iqtidar isə gah Rusiyanın üzəri-

nə gedir, gah da ondan çəkiniib yarıncır. Yalnız Azərbaycan öz müttəfiqlərini ayırd edib. Bu mənada digər Qafqaz ölkələri bizimlə birlikdə hərəkət etməlidirlər ki, rus buxovundan xilas olsunlar”.

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev fikrincə, vahid cəbhə yaratmaq hələlik mümkün görünməsə də, geosiyasi proseslərin inkişafı Rusiyanın regionda təsirlərini getdikcə azaldır. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan şimal qonşusuna qarşı addımlar atır: “Sadəcə, cavab veririk. Təyyarəmizi vurdular,

deputatımızı deport etdilər, iki azərbaycanlı işğence ilə öldürdülər, kiberhücumlar təşkil etdilər, dayanmadan bəzi rusiyalı jurnalistlər, deputatlar təhdidlər yağdırdılar, bütün bunlara susqun qala bilməzdik. Ona görə Moskva anlamalıdır ki, Azərbaycan onun Cənubi Qafqazdan sıxışdırılıb çıxarılması prosesində iştirak etmir, özünün davranışları buna səbəb olur. Kreml qəbul etməlidir ki, yeni doktrina lazımdır. Artıq hərbə-zorba, təhdid ritorikası ilə bölgədə qala bilməzsən. Rusiya bu ölkələrin müstəqil olduğunu həzm etməlidir. Ancaq hələ də özünün keçmiş imperiya əraziləri kimi görür. Bu yanaşma ona olan mənfi rəyi gücləndirir. Əgər Rusiya iqtisadi doktrina ilə bölgəyə gəlsə, daha müsbət qarşılanardı”.

Partiya rəsmisi Rusiyanın tamamilə regiondan getməsinə də gözləmir: “Ancaq təsirləri azalmaqdadır. Ona görə təzyiqləri gücləndirməyə çalışır. Halbuki Bakı ilə İrəvan arasında gedən ikitərəfli sülh danışıqlarına müdaxilə etməsə, heç nə itiməyəcək. Rusiyaya bu bölgədə sülh lazımdırsa, onda qarışmasın, yekun sənədi imzalayacaq. Moskva isə qəbullanmaq istəmir. Bunu özünün təcridi kimi qiymətləndirir və danışıqların hazırkı modelini Qərb variantı kimi dəyərləndirir”.

✎ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Mühafizəkarlar və SEPAH Pezeşkiana qarşı İran Prezidentinin ölkəsində və Azərbaycanda nüfuzunun artması kimləri hərəkətə gətirib?

Son günlər İranda SEPAH-a bağlı Telegram kanalları və bir sıra radikal mollalar yenidən çıxışlarında Azərbaycana qarşı fikirlər səsləndirməyə başlayıblar. Aydın məsələdir ki, son hücumlar mollaları və onların silahlı birləşməsi olan SEPAH-ı xeyli dərəcədə zəiflətdi, nüfuzlarına zərbə vurdu, uzun illər ərzində formalaşdırılmış “toxunulmazlıq mifi”ni darmadağın etdi.

12 günlük münaqişədə atəşkəs razılaşmasının əldə olunması yalnız və yalnız Pezeşkian və xarici işlər naziri Abbas Əraqçinin səyləri ilə mümkün olub. Hətta dünya mediasında belə xəbərlər də yayılmışdı ki, bəzi mollalar gizləndikləri bunkerlərdən bu iki şəxsə ardıcıl mesajlar ataraq, “çalışın bir şey edin” deyərək özlərinin heç nə edə bilmədiklərini faktiki etiraf ediblər.

Baş verənlərdən sonra SEPAH və mühafizəkar kəsimə aid qrupların “güven indeksi”, belə desək, ciddi dəyər itirib. İran cəmiyyətində onlara əvvəlki güvən qalmayıb. Əvəzində isə Pezeşkian və Əraqçinin “etibar səhmləri” yüksəlib. Cəmiyyət gördü ki, bu iki

şəxs hadisələrə normal ağılla, məntiqlə, soyuqqanlı yanaşmağı, beləliklə ölkəni fəlakətdən qurtarmağı bacarır. Belə bir ab-havanın meydana gəlməsi, eləcə də Pezeşkianın son Xankəndi səfəri zamanı Prezident İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdoğanla səmimi təmasları, apardığı müzakirələr, Azərbaycanda çox böyük rəğbət qazanması mühafizəkar qanadın bir sıra təmsilçiləri və “şarji azalmış” SEPAH tərəfindən aqressiv qarşılanır.

Ona görə də indi bu qruplar Məsud Pezeşkianı açıq şəkildə hədələməyə başlayıb, soydaşlarımızdan Azərbaycan əleyhinə fikirlər toplayaraq onu sosial mediada tirajlamağa çalışırlar.

M. Pezeşkian isə İrana geri döndükdən sonra açıq şəkildə bəyan etdi ki, onu bu səfərdən çəkəndirməyə çalışıblar. Kim?

Politoloq Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirdi ki, bu sualın

cavabı əslində hamı üçün məlumdur: “Təbii ki, Pezeşkianın qarşısını mühafizəkar mollalar və SEPAH kəsmək istəyib. Görün vəziyyət hansı həddə gərgin olub ki, onlar Pezeşkianı guya təhlükəsizliyinə təhdid olduğu ilə qorxudub çəkəndirməyə çalışıblar. Bütün bunların məqsədi nədir? İran daxilində Azərbaycana qarşı artan simpatiyayı zədələmək. İran böyük əraziyə malik dövlətdir və əslində oranın daxili vəziyyəti efirlərdən göründüyü kimi deyil. İranda TV-lər rejimin total nəzarəti altındadır və bu səbəbdən onların efirləri hələ də “ağ-qara” qalmaqdadır. Ancaq reallıq isə fərqlidir, daxilə kifayət qədər rəngarənglik və müxtəlif baxışlar mövcuddur. Son dövrlərdə İran daxilində mühafizəkar rejimə qarşı neqativ münasibətin həərəti artır. Son hadisələr isə bu gərginliyə əlavə təzyiq yaradır. Daxildə iqtisadi vəziyyət heç də ürəkəçən deyil - milli valyuta sürətlə dəyərindən düşür və artıq kağız parçasına çevrilməkdədir. 100 ABŞ dollarını İran rialına çevirdikdə əldə olunan məbləği gəzdirmək üçün pul-qabı yox, çanta lazım olur. Əla-

və olaraq, ölkədə enerji ilə bağlı ciddi problemlər yaşanır. Günün müəyyən saatlarında işıqlar sönmür, növbəli enerji rejimi tətbiq edilir. Bu isə insanların gündəlik həyatına ciddi diskomfort yaradır. Aydın məsələdir ki, son olaylardan sonra İran daxilində iqtisadi gərginlik daha da artır. Pulu dəyərsizləşən, alıcılıq qabiliyyəti azalan, dünya ilə əlaqəsində ciddi filtrlərlə üzləşən cəmiyyət artıq çox yaxşı başa düşür ki, bütün bu vəziyyətin əsas səbəbkarı mühafizəkarlardır”.

Politoloq qənaətinə, mollalar da anlayırlar ki, onların uzun illər ərzində qurduqları mif xeyli dərəcədə dağılıb, sütunlar zədələnib və titrəyir. Bir daha İranda cəmiyyətin ayağa qalxıb küçələrə çıxması baş verərsə, bu dəfə onun qarşısında dayanmaq mümkün olmayacaq: “Bəs belə bir vəziyyətdə nə edə bilərik? Aydın məsələdir ki, Azərbaycanın xarici siyasəti qonşuların daxili işlərinə qarışmamaq prinsipinə əsaslanır. Azərbaycan qonşularında sabitliyin olmasında maraqlıdır. Çünki sərhəddə qeyri-sabitlik nə iqtisadi, nə də siyasi maraqlarımıza cavab verir. Lakin İran daxilində Azərbaycan əleyhinə yayılan xəbərlərə susmaq, göz yum-

maq, arxa çevirmək də mümkün deyil. Yalan nə qədər çox yayılsa, bir müddətdən sonra həqiqət kimi qəbul olunur və sonradan onun dəyişdirilməsi çox çətinləşir. İran daxilində bəzi media və Telegram kanallarında yayılan xəbərlərin əsassız olduğunu məhz fars dilində onların diqqətinə çatdırmaq lazımdır. Bunun üçün yeni Telegram kanalları, internet saytları yaradılmalı və dezinformasiyaya qarşı əsl informasiya savaşını aparılmalıdır. Farsdilli ekspertlər və jurnalistlərdən ibarət şəbəkə formalaşdırılmalıdır. Bu məqsədlə gənc, araşdırma yönümlü jurnalist və analitikləri müəyyənləşdirib bu şəbəkəyə cəlb etmək mümkündür”.

Q. Hüseynli dedi ki, Azərbaycan İranda sabitliyinin qorunmasında maraqlıdır, lakin bu, o demək deyil ki, biz susaraq, birtərəfli və təhrif olunmuş məlumatlarla Azərbaycanı “ağ-qara” formada təqdim edənlərə göz yummalıyıq: “Azərbaycan artıq o mərhələni çoxdan arxada qoyub. İndi bizim cəmiyyət açıq, rəngarəng və öz gücünə inanan bir cəmiyyətdir. Kimsə bizim soydaşlarımızı bizdən incitmək, araya məsafə salmaq, süni qarşıdurma yaratmaq istəyirsə, bu cəhdlərə qarşı qətiyyətlə, aydın və sərt şəkildə cavab verilməlidir”.

✎ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“Bank Melli İran”ın Bakı filialı 2025-ci ilin ilk yarım illiyinin maliyyə nəticələrini açıqlayıb. “Yeni Müsavat” bankın hesabatına əsasən xəbər verir ki, 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə faiz gəlirləri artsa da, inzibati xərclərin kəskin yüksəlməsi yekun mənfəətin azalmasına səbəb olub. Belə ki, bankın haqq və komissiya gəlirləri 5 min 95 manatdan 6 min 389 manata yüksəlsə də, bu istiqamətdəki xərclər daha sürətlə artaraq 73 min 96 manatdan 79 min 927 manata çatıb. Bankın digər gəlirləri isə 3 min 978 manatdan 2 min 694 manata qədər azalıb.

Mənfəətin azalmasında həlledici rol oynayan əsas faktor isə inzibati xərclərin artması olub. Bu xərclər illik müqayisədə 93 min manat (12,2 faiz) artaraq 759 min manatdan 851 min manata yüksəlib. Hesabatda ticarət məqsədilə alınmış qiymətli kağızların satışından və ya torpaq, tikili və avadanlıqların xaric olmasından gəlir və ya zərər qeydə alınmayıb.

Nəticədə, bütün gəlir və xərclər nəzərə alındıqdan sonra bank 2025-ci ilin ikinci rübünü 3 milyon 226 min manat xalis mənfəətlə başa vurub. Bank 2024-cü ilin ilk yarım illiyində 3 milyon 437 min manat xalis mənfəət əldə etmişdi. Bu da illik müqayisədə mənfəətin 212 min manat və ya 6,2 faiz azaldığını göstərir. Hesabat dövründə “Bank Melli İran” mənfəət vergisi ödəməyib.

Bu il iyulun 1-nə İran bankının aktivləri 123,768 milyon manat olub ki, bu da bir il əvvələ nisbətən 7,8 faiz çoxdur. Bunun 1,116 milyon manatı müştərilərə verilmiş xalis kreditlərdir. Son bir ildə Bakı filialının kredit portfeli 2,1 dəfə kiçilib.

Hesabat dövründə İran bankının öhdəlikləri 1,9 faiz artaraq 71,602 milyon manata, o cümlədən depozit portfeli 1,5 faiz artaraq 36,168 milyon manata, balans kapitalı isə 17 faiz artaraq 52,166 milyon manata çatıb.

Bankın nizamnamə kapitalının həcmi 73 milyon 611 min manata bərabərdir.

Qeyd edək ki, bankın Bakı filialı aprelin 29-dan fəaliyyətini bərpa edib. Azərbaycan Mərkəzi Bankı 2023-cü ilin may ayında “Bank Melli İran”ın Bakı filialında yoxlamalara başlamışdı. Həmin müddətdən valyuta əməliyyatları istisna olmaqla, digər əməliyyatlar məhdudlaşdırılmışdı. “Meh” agentliyi İran Milli Bankının Bakı filialının fəaliyyətə başlaması, prezident Məsud Pezeşkianın Bakıya səfərinin iqtisadi nəticələrindən biri kimi diqqət çəkmişdi.

İran Milli Bankının Bakı filialı Azərbaycanda açılan ilk xaric bankdır. ABŞ-ın ağır maliyyə sanksiyaları üzündən yalnız İrana və əksinə pulköçürmələri ilə məşğul olur. Bankın internet sahifəsində qeyd edilir ki, “Bank Melli İran” bütün dünyada ge-

İki il sonra açılan İran bankı - bizə lazımdır mı?

dirilməsi nə qədər realdır? Ə.Həsənov bildirir ki, sanksiyalar üzündən bu, demək olar ki, mümkünsüzdür: “Birbaşa İrana bank əməliyyatları sanksiyalara görə mümkün deyil. Xüsusilə Bakı filialının ana bankı olan İran Milli Bankının özü bilavasitə sanksiya siyahısında olduğu halda, bu, mümkünsüzdür. Lakin ola bilsin, idxal-ixrac proseslərinin maliyyələşdirilməsi üçün digər ölkələrdəki maliyyə qurumları vasitəsilə yaradılan sxemdən istifadə olunsun. Yəni ödəniş buradan hansısa ölkədə fəaliyyət göstərən İran şirkətinin hesabına həyata keçirilir, sonra həmin şirkət vəsaiti Azərbaycana mal ixrac edən şirkətə çatdırır. Bu da uzun və əlavə xərc tələb edən prosesdir. Bu baxımdan, ticarətin nağd ödənişlə həyata keçirilməsi ən sərfəli yoldur”.

Xatırladaq ki, 2018-ci ilədək Azərbaycanla İran maliyyə-bank sektoru arasında birbaşa əlaqələr mövcud olub, qarşılıqlı maliyyə əməliyyatları icra edilib. Lakin ABŞ Prezidenti Donald Trampın İranla nüvə danışıqlarından çıxaraq, ölkəyə qarşı görünməmiş sanksiyalar tətbiq etməsi nəticəsində bu əməliyyatlar tamamilə dayandırılıb. Bu baxımdan, gətdikcə artan ticarət əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi imkanları elə də geniş deyil.

Qeyd edək ki, İran sanksiyalara rəğmən bir sıra ölkələrlə maliyyə əməliyyatlarını icra edə bilir. Bunlardan biri Qərbin ağır sanksiyalarına məruz qalan Rusiyadır. Son iki ildə Rusiya və İran iki ölkə arasında maliyyəlaşma kanallarını təmin etmək sahəsində ciddi addımlar atıblar. Bura Rusiyanın Mir kartlarına İranda xidmətin başlanması, VTB bankın Tehrandə filialının açılması, nəhayət, iki ölkə arasında rəqəmsal valyutanın tətbiqi üçün pilot layihənin icrasına başlanması aiddir.

Qərbin Rusiya və İrana qarşı sanksiyalarına qoşulmayan Azərbaycan həmçinin öz mənafeələri baxımından qadağaların pozulmasına da imkan vermir.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni Müsavat”

niş filial şəbəkəsinə malik olan bir bank olmaqla onun Direktorlar Şurası Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatının inkişaf meyllərini nəzərə alaraq iqtisadi münasibətləri daha da genişləndirmək, artan xətt üzrə Azərbaycan İran və İran-Azərbaycan ticarət-iqtisadi əlaqələrinin iqtisadi subyektlərinə daha geniş və operativ maliyyə-kredit xidmətləri göstərmək üçün 1993-cü ildən Bakı şəhərində yerləşən Bakı filialını formalaşdırmışdır”.

Bankın fəaliyyətinə məhdudiyyətlər qoyulması İranın Bakıdakı səfirliyinə məxsus avtomobillərlə külli miqdarda valyuta vəsaitlərinin İrandan çıxışı şəklində Azərbaycana çatdırılması faktları aşkarlandıqdan sonra baş vermişdi. İndi məhdudiyyətlər aradan qaldırıldıqdan sonra bank əmanət qəbulu, kreditləşməni bərpa edir. **Bank sahəsi üzrə mütəxəssis Əkrəm Həsənovun “Yeni Müsavat”a dediyinə görə, İran Milli Bankının Bakı filialı çox kiçik bankdır:** “Azərbaycan bank sektorunda onun payı çox cüzdür, hiss edilməyəcək qədər kiçikdir. Bu baxımdan, bağlansa belə, sisteme hər hansı təsiri olmayacaq. Fəaliyyətinə məhdudiyyət qoyulmazdan əvvəl də ən kiçik banklardan biri idi. İn-

di məhdudiyyətlərin götürülməsindən sonra da hansısa sürətli böyümənin olacağını gözləmirəm. Ola bilsin ki, İran şirkətlərinin, yaxud İran vətəndaşlarının əməliyyatlarını icra etsin. Azərbaycan biznesinin, yaxud sadəcə vətəndaşların onun xidmətlərindən istifadə edəcəyini gözləmirəm. Faktiki olaraq, sanksiyalara görə, bu, mümkün deyil”.

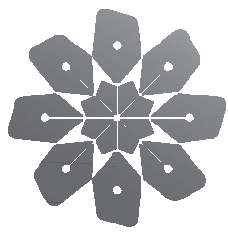
Məlumdur ki, Azərbaycanla İran arasında ticarət sürətlə artır. 2024-cü ildə İranla Azərbaycan arasında qarşılıqlı ticarət dövriyyəsi 647,1 milyon dollara çatıb. Bu, 2023-cü ilə nisbətən 159,7 milyon dolları və ya 32,8 faiz çoxdur. Ötən il Azərbaycan İrana cəmi 14 milyon ABŞ dolları dəyərində məhsul ixrac edib. İrandan məhsul idxalı isə illik müqayisədə 160 milyon ABŞ dolları və ya 33,8 faiz artaraq 633 milyon dollara çatıb. İrandan idxaldakı artım bu il də davam edir. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına əsasən bu ilin dörd ayında İrandan idxalımız 178 milyon 900.70 min dollara, bu ölkəyə ixracımız isə cəmi 4 milyon 526.61 min dollara bərabər olub. Bir ay sonra - mayın sonuna idxalımız 251 milyon 878.05 min dollara, ixracımız isə 6 milyon 86,84 min dolla-

ra yüksəlib. Beş aylıq göstəriciləri bir il əvvəlkilərlə müqayisə etsək, görürük ki, İrana ixracımız 233 min dollar azaldığı halda, idxalımız 19,8 milyon dollar artıb.

İranın Azərbaycana ixracında əsas yeri ərzaq və əhalinin gündəlik istifadəsində mühüm yer tutan mallar üstünlük təşkil edir. Bir sıra mühüm ərzaq məhsullarının idxalında İranın payı 60-70 faizə, bəzən 90-100 faizə çatır. Dövlət Statistika Komitəsinin aylıq xarici ticarət hesabatından aydın olur ki, bu ilin yanvar-aprel aylarında Azərbaycana idxal olunan 4 milyon 663,48 min dollarlıq 1117,56 ton təzə albalığın hamısı, 689,36 ton təzə və ya soyudulmuş karpın 312,3 tonu, 34,75 ton təzə və ya soyudulmuş digər balığın hamısı, 93,78 ton təzə və ya soyudulmuş balıqlar, digərlərinin hamısı, qatılaşdırılmamış, şəkər əlavə edilmədən, tərkibində 1-6 kütlə faiz yağ olan süd və qaymaq - 2561,06 tonun 1115,3 tonu, qatılaşdırılmamış, şəkər əlavə edilmədən, tərkibində 10 kütlə faizdən çox yağ olan netto həcmi 2 litrdən artıq olmayan bağlamalarda süd və qaymaq 885,96 tonun 691,28 tonu, kərə yağı 7157,57 tonun 2880,72 tonu, süd pastaları 1745,49 tonun 1699 tonu, di-

gər pendirlər 2155,02 tonun 1314,26 tonu, xiyar və kornişonlar, təzə və ya soyudulmuş 2151,39 tonun 2150,74 tonu, təzə və ya soyudulmuş badımcan 4782,95 tonun 4704,75 tonu, digər kərəviz, kök kərəvizdən başqa, təzə və soyudulmuş 50,42 tonun hamısı, Capsicum növünün və ya Pimenta növünün bari (qabıqlı şirin bibər və digərləri), təzə və ya soyudulmuş 4954,33 tonun 4804,59 tonu, Salat tərəvəzi, salat-kahıdan və kasnıdan başqa və digərləri 816,44 tonun 806,38 tonu, qabıqlı püstə 147,2 tonun 105,06 tonu, təzə və ya qurudulmuş xurma 4226,75 tonun 2966,24 tonu, təzə və ya qurudulmuş portağal 11573,68 tonun 9577,52 tonu, qurudulmuş üzüm 1996,02 tonun 1020,11 tonu, 336,73 ton qarpızın 329,6 tonu, təzə heyva 43,65 tonun 33,05 tonu, təzə kivi 2198,04 tonun 2126,5 tonu, qurudulmuş digər meyvələr 1021,97 tonun 515,38 tonu, şirin quru peçenye 6223,66 tonun 2404,24 tonu, Sirkəsiz hazırlanmış və ya konservləşdirilmiş digər pomidorlar 1789,2 tonun 1629,44 tonu İrandan alınıb.

İdxalın belə artması fonunda ticarət əməliyyatlarının İran Milli Bankının Bakı filialı vasitəsilə maliyyələş-

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Bu gün ölkəmizdə təhsildən yayınan uşaqların sayı çoxluq təşkil edir. Məktəblilərin bəhanəsi bitib-tükən-mək bilmir. Aşağı siniflərdə oxuyanlar qış fəslində havanın soyuq olduğunu əsas gətirərək, sinif otaqlarında oturmağın mümkünsüzlüyünü əsas gətirirlər. 9-cu sinifdən etibarən uşaqlar daha çox hazırlıq kurslarına, özəl məşğələlərə gətdikləri üçün məktəbi ikinci plana atırlar.

Xüsusi yuxarı siniflərdə valideynlərlə məktəb rəhbərliyi arasında "anlaşma"nın olması da heç kimə sirr deyil. Bəli məbləğ ödənilir və şagird ancaq yoxlamadan-yoxlamaya, summativ testlər keçirilən zaman məktəbə gəlir. Ona görə də adi günlərdə məktəb siniflərinə gedib, yuxarı sinif şagirdlərinin dərs keçdiyi otaqların monitorinqini aparmaq lazımdır. Ümumiyyətlə, bəzi məktəblilər dərsə niyə getmirlər? Bununla bağlı məktəbin və valideynlərin məsuliyyəti nə qədərdir?

Məktəbə bir müddət göndərilməyən uşaqlar evdə qalmaqdan, qısa müddətdən sonra şikayətlərindən qurtulmaqdan, sağlamlıqlarına qovuşmaqdan, növbəti dərs gününə qədər evdə rahat oturmaqdan xoşbəxt olurlar. Evdə qalmasına icazə verilməyən və davamlı olaraq məktəbə göndərilən uşaqların bəzilərinə şikayətlər məktəbə çatmamış aradan qalxır. Uşaq evinin qapısından uzaqlaşdıqdan sonra şikayətlərini unudur, məktəbdə gününü yaxşı keçirir, günün sonunda evə gülümsəyərək qayıdır, sanki səhər evdən ağlaya-ağlaya çıxan uşaq bu deyilmiş. Ancaq uşağın bu şən əhval-ruhiyyəsi yataca kimi davam edir. Axşam

yatmadan əvvəl "sabah dərsə getməyəcəyəm" deyərək yuxuya gedir, səhəri gün dərsə getmək istəmədiyini deyərək oynar. Bəzi hallarda bu vəziyyətin bir neçə gün davam etdiyi və ailənin məsələyə müsbət yanaşması və qətiyyətli münasibəti sayəsində aradan qaldığı müşahidə edilir.

Bəzi hallarda isə məktəb fobiya günlərlə, hətta aylarla davam edə bilər. Bu uşaqlar məktəbə göndəriləcəklərini hiss edən kimi özünü döyür, yerə atır və ya harasa təpik, yumruq vururlar. Bu şiddətli reaksiyalardan qorxan valideynlər uşağın ertəsi gün məktəbə gedəcəyini deyirlər. Məktəbəqədər dövrdə həftənin yarısını evdə, yarısını isə məktəbdə keçirərək dərs ilini başa vuran bağça uşaqlarının da sayı az deyil. Uşağın məktəbə getmək istəməməsinin bir çox səbəbi var.

Qanunun sərt üzü var, amma işləmir?

Azərbaycan Respublikasının "Təhsil haqqında" Qanunun 32-ci bəndinə əsasən, valideynlər təhsil müəssisəsini, təhsilin istiqamətini, ixtisasını, təhsilin formasını və təlimin dilini seçməkdə azad hüquqlara malikdirlər. Qanunvericiliyə görə, təhsil müəssisələrini seçməklə bağlı valideynlərə seçim azadlığı verir, buna görə də Elm və Təhsil Nazirliyi və ona tabe olan qurumlar təkliddə məktəbə gəlməyən şagirdləri müəyyən edə bilmirlər. Bu qurumların bunun üçün lazımı səlahiyyətləri yoxdur.

Aydın məsələdir ki, ölkədə xilə miqrasiya ilə bağlı problemlər əsasən də iqtisadi sə-

bəblərlə bağlıdır - buna görə də valideynlər işə düzəlmə ilə bağlı yaşayış yerlərini tərk edirlər. Lakin bu hallarda daha çox uşaqlar əziyyət çəkir.

Qeydiyyat ünvanı üzrə işləməyən valideynlərin çox vaxt daimi yaşayış yeri olmur, bu da həmin valideynlərin övladlarının məktəbə davamiyyətinə nəzarətdə özünü bürüzə verir. Bu cür hallarda məsuliyyətin böyük hissəsi təbii olaraq valideynlərin üzərinə düşür. Bununla belə, qeyd etmək lazımdır ki, müvafiq dövlət qurumlarında bu prosesə nəzarət etmələrinin rolu vacibdir.

Azərbaycanda dərstdən yayınanlar rəqəmlərdə

Təhsil Xidmətləri Araşdırma və Təhlil Mərkəzi 2019-cu ilin oktyabr və noyabr aylarında Bakı küçələrində "Ümumtəhsil məktəblərində davamiyyət səviyyəsi haqqında" seçmə statistik monitorinq aparıb. Monitorinq zamanı 6-17 yaşlı 309 nəfər uşaq sorğu olunub, onların 55 faizini oğlanlar, 45 faizini qızlar təşkil edib. Orta məktəblərin önündə aparılan monitorinqlər nəticəsində ümumtəhsil məktəblərində oxuyan və repetitor yanına

gəlmə səbəbindən məktəbdən yayınanlar əsasən 15-17 yaşlı uşaqlardır. Repetitor yanına gəlmə səbəbindən həmin yaşda məktəbdən yayınan uşaqlar 77,7 faiz təşkil edib və onların əksəriyyəti, 80,5 faizi qızlardır. Məktəbdən yayınma halları əsasən yuxarı yaşlı uşaqlar arasında qeydə alınıb və onların 55,3 faizi 15-17 yaşda, 24,6 faizi 12-14 yaşda olanlardır. Apardığımız monitorinq nəticəsində ortaya çıxdı ki, ümumtəhsil məktəblərində oxuyan uşaqların 49,8 faizi 1 ayadək, 10,4 faizi 1 aydan 3 ayadək, 11 faizi 3 aydan 6 ayadək, 14,7 faizi 6 aydan 1 ilədək, 14,1 faizi isə 1 il və yuxarı müddətdə məktəbə gəlməyib.

Dərsə gəlməyən şagirdləri necə cəzalandırmalı?

Bir çox ölkələrdə cəza sistemi tamamilə fərqlidir. Məsələn, qonşu Türkiyədə bu cəza sistemi çoxdan tətbiq olunur. Şanlıurfa'da hər hansı səbəb olmadığı halda məktəbə gəlmədiyi müəyyən olunduqda, böyük əksəriyyəti qız olan məktəblilərin valideynlərinə 2 milyon 462 min 790 TL pul cəzası verilib. Məktəbə gəlməyən hər gün üçün 15 lira (7 AZN) məb-

ləğində pul cəzası müəyyən olunduğu üçün toplam cəza məbləği bu qədər yüksək olub. Sözügedən şəhərdə uşaqların məktəbə göndərilməməsi halları çox geniş yayılıb və bu səbəbdən də valideynləri bu formada cəzalandırma mexanizmi tətbiq edilir. Orada 3 min 541 şagirdin heç bir səbəb olmadan 1 il 3 ay arasında dərslərə girmədiyi müəyyən olub.

İngiltərədə isə vəziyyət nisbətən fərqlidir. İngilis qanunlarına görə, şagirdlər ailələrinin icazəsi ilə məktəbə ən çoxu 2 həftə ərzində gəlməyə bilər. Amma vacib dərsləri və imtahanları olduğu zamanı dərstdən yayınma yolverilməz. Xüsusi də GCSE imtahanını ötürmək kimi bir səhvə əslə düşmək olmaz. GCSE imtahanının ödənişi daha öncədən edildiyi üçün imtahana girməyən şagirdin ödədiyi məbləğ də avtomatik olaraq yanır. Və növbəti il GCSE imtahanına girmə bilmək üçün də yenidən müvafiq məbləğ ödənməlidir. GCSE imtahanı may ayının sonu-iyunun əvvəlində baş tutur.

Fransa liseylərində icazəsiz 10 gün dərsə gəlməyən şagirdin qiyməti neçə olursa-olsun, uşur qazanmamış sayılır. 1 və ya 2 gün müddətində dərsə gəlməyən şagirdin valideyni tərəfindən yazılan ərizə vacib səbəbdən. Amma bu müddət 1 həftə və ondan artıqdırsa, bu zaman həkim arayışı tələb olunur.

2012-ci ildən Almaniya da dərsə gəlməyən şagirdin valideyninin cəzalandırılması qüvvəyə minib. Cəzanı kifayət qədər sərt adlandırmaq olar. Belə ki, 20 dəfə ardıcıl əsassız səbəbdən dərs buraxan şagirdin valideyni daha uşağının təhsilində müdaxilə və ya nəzarət edə bilməz. Yeni qanun onları sadəcə bu hüquqdan məhrum edir. Qanunun işləməsinə birbaşa yeni-yetmələrlə iş üzrə məhkəmənin hakimləri nəzarət edir. Əgər şagird 20 gün daldad dərslər buraxırsa, hakim dərhal həmin uşağın valideynlərini uşağın təhsili ilə bağlı bütün hüquqlardan məhrum edir. Bundan sonra uşağın davamiyyəti, təhsili yalnız təhsil ocağının nəzarətində olur.

Məktəb hətta səbəbsiz dərs buraxan şagirdi ilkin olaraq cəzalandırmaq məqsədilə onu məcburi əməyə cəlb edə və ya ailəni cərimə ödəməyə məcbur edə bilər. Bu yalnız xəbərdarlıq məqsədli ilk cəzadır. İkincidə isə məktəb məhkəmənin dəstəyi ilə şagird üzərində nəzarəti tam əlinə alır və valideyn avtomatik olaraq hər hansı təsir edə bilmək imkanını itirir.

Statistikaya görə, hazırda Almaniya da şagirdlərin 8 faizi təhsilini başa vurmadan məktəbi atır. 8 faiz isə rəqəmlə yarımlı milyondan çox yeniyetmə deməkdir. İndi dövlət yeni qanunun köməyi ilə bu rəqəmi 2015-ci ilə qədər yarıbaya azaltmağı planlaşdırır.

Məktəb bitdi, davamiyyət problemi isə... qaldı - köhnəlməyən səbəblər

Tədris ocaqları təhsil məkanı funksiyasını niyə itirir

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

SOS! 6 yaşadək uşaqların yarısında yastıpəncəlik var

Tədqiqatlar göstərir ki, 6 yaşa qədər uşaqların təxminən 40-60%-də fizioloji düz ayaqlılıq (yastıpəncəlik) mövcuddur.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyinin rəsmi "Instagram" yayımında nazirliyin Elmi-Tədqiqat Tibbi Bərpa İnstitutunun fizioterapevt-reabilitoloqu Ayten Musayeva deyib.

O bildirib ki, bu faiz yaş artdıqca azalır və 10 yaşa çatdıqda əksəriyyəti tam formalaşmış ayaqlara malik olur.

Onun sözlərinə görə, Avropa pediatriya araşdırma-

sında qeyd olunub ki, artıq çəkisi olan uşaqlarda düz ayaqlılıq daha davamlı olur və bu, ayağa düşən təzyiqin artması ilə əlaqələndirilir: "Eyni zamanda aktiv həyat tərzi keçirən uşaqlarda düz ayaqlılığın öz-özünə düzəlmə ehtimalı daha yüksəkdir. Düzdabanlığın səbəbləri müxtəlif ola bilər. Ən yayılmış forması fizioloji düz ayaqlılıqdır - yeni inkişaf prosesi ilə bağlı olaraq müvəqqətdir. Digər səbəblərə isə genetik meyllilik, əzələ zəifliyi və bağların elastikliyi, sürətli boy ar-

tımı, artıq çəki, neyromuskulyar xəstəliklər (serebral iflic kimi), travmalar və ya yanlış ayaqqabı seçimi daxildir. Bəzi hallarda düz ayaqlılıq ikincil olaraq sinir və əzələ sistemi problemlərinə bağlı da inkişaf edə bilər. Bu zaman daha dərin tibbi qiymətləndirmə və çoxşaxəli müdaxilə tələb olunur".

"Uşaqlarda bu vəziyyət daha çoxdur və adətən fizioloji, yeni normal inkişafın bir hissəsi kimi qiymətləndirilir. Əksər hallarda 0-5 yaş arasında uşaqlarda düz ayaq

müşahidə olunur. Bu yaş dövründə ayaq əzələləri və bağ toxumaları hələ tam formalaşmadığı üçün tağ gürünməyə bilər. Bu, böyüdükcə, xüsusilə 6-7 yaşda təbii şəkildə düzəlir. Lakin bəzi hallarda düz ayaqlılıq patoloji xarakter daşıya və uşağın gündəlik fəaliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər. Əgər uşağda ayaqlarda və ya topuqda ağrı, qısa müddətdə yorğunluq, balanssızlıq və tez-tez yıxılma, ayaqqabının qeyri-bərabər aşınması müşahidə olunursa, bu zaman

ortopedik qiymətləndirmə vacibdir".

Fizioterapevt qeyd edib ki, ortopedik içliklər, ayaq əzələlərini gücləndirən məşqlər və ayaqyalaq gəzinti kimi konservativ müalicə üsulları vəziyyəti yüngülləşdirməyə kömək edə bilər: "Ciddi və ağrılı hallarda isə fizioterapiya və nadir hal-

larda cərrahi müdaxilə tələb oluna bilər. Mütəxəssislər vurğulayır ki, simptom olmayan düz ayaqlılıq çox zaman müdaxiləyə ehtiyac duymur və sadəcə, müşahidə kifayətdir. Amma ağrı və diskomfort varsa, erkən müdaxilə uşağın gələcəkdə daha ciddi ortopedik problemlərlə üzləşməsinin qarşısını ala bilər".

Bu gün mərhum Xalq yazıçısı Sabir Əhmədlinin doğum günüdür. Yazıçı yaşasaydı, 95 yaşını qeyd edəcəkdə. "Yeni Müsavat"ın əməkdaşları Sabir Əhmədlinin oğlu Etibar Əhmədli ilə həmsöhbət olub. Müsahibəyə yəvazının yubileylerinden danışmaqla başladıq:

- 90 illiyində mətbuatda yazılar getdi, lakin dövlət səviyyəsində qeyd olunmadı. Bizə təklif gəlib, ola bilsin ki, atamın "Mavi gümbəz" romanını nəşriyyat çap etsin və atamın 95 illiyini o zaman qeyd edək. Çox güman ki, bu, payız aylarında olacaq. Onun Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən keçirilməli olan 80 illik yubileyini də gülməli bəhanə ilə ləğv etmişdilər. Son anda dedilər ki, Azərbaycan Milli Kitabxanasında su borusu partlayıb, ona görə də təxirə düşür. Tədbirin dəvətnaməsi də hazır idi.

- Sabir Əhmədli yaradıcılığında Vətən, Qarabağın işğalı mövzuları həmişə prioritet olub. Çox təəssüf ki, atanız Qarabağın azadlığını görə bilmədi...

- Onun bu həyatda ən böyük dərdi Qarabağ idi. Ömrünün sonlarına yaxın yazdığı "Ömür ursoru" romanında xəyalən Bakı-Mincivan qatırına əyləşib Cəbrayıla getmiş, qardaşının heykəlini qucaqlamış, həyətinəki kəşik kötüklerin üstündə oturub xəyalə dalmışdı. Yazıçı Həmid Herişçi "Bakı-Mincivan qatır" əsərində yazırdı: "Hərbiçilərimizin, siyasətçilərimizin, millətimizin eləyə bilmədiyini yenə də ədəbiyyatımız, əslində yalnız-qocaman bir yazıçı həyata keçirdi - işğal altındakı torpaqlarımızı, xəyalən də olsa, düşmən tapdağından azad edib öz doğma yurdu Cəbrayıla qayıtdı". Atamın tam inamı var idi ki, torpaqlar azad olunacaq. O, hələ 1973-cü ildə nəşr olunan "Yamacda nişanə" adlı kitabındakı "Qərribə səyyahlar" hekayəsində yazırdı ki, "Qara liman"a təhlükə var. Qara liman deyərək Qarabağı nəzərdə tuturdu. Ağdam sözünü isə tərsinə yazıb "Madğa" adlandırır. Fikir versək, gərə

"Rusiyanın Azərbaycandakı birinci adamı olan vəzifəli şəxs atama qarşıydı" - yazıçı Sabir Əhmədlinin oğlu ilə müsahibə

rək ki, rəhmətlik Qarabağ məsələsinə hələ o vaxtdan işarə verib.

Qardaşım Məhəmməd 1994-cü ildə Murovda fevral ayında öz doğum günündə şəhid olub. Bu baxımdan Sabir bəy üçün Qarabağ ən həssas mövzu idi. Qardaşım birbaşa atamın razılığı və tövsiyəsi ilə döyüşə qatılmışdı. Xalq yazıçısı olmasına baxmayaraq, o, nüfuzundan istifadə edib öz oğlunu mühərribədən yayındırmadı. Qardaşım "Yasamal batalyonu"nda döyüşürdü. Onlar Murovda böyük bir xəyanətin qurbanı oldular. Onu snayperlə vurmuşdular, qardaşımı batalyonun ilk şəhidi hesab etmək olar.

- Bildiyimə görə, qardaşınızı II Fəxri xiyabanda, atanızı isə Bineqədidəki qəbiristanlıqda dəfn etmişiniz. Nə əcəb atanızı da orada dəfn etmədiniz?

- Bu məsələ bizim ağırlı yerimizdir. Ömrünün son günlərində deyirdi, "bilirəm ki, mənə I Fəxri xiyabanda dəfn etməzlər, heç istəmirəm də. Amma II Fəxri xiyabana mənənim hüququm çatır". Bizə zərər çatmırdı deyirdi ki, çox əziyyət çəkməyəcəksiniz, ikimizin də məzarı bir yerdə olacaq. Ancaq əfsuslar olsun ki, mümkün olmadı.

Əmim Cəmil Əhmədov da Sovet İttifaqı Qəhrəmanı olub. 19 yaşında Sibir polkunda döyüşərək, böyük qəhrəmanlıqlar

göstərüb. Onun komandiri polkovnik Belkin nənəmə məktub yazıb onun qəhrəmanlıqlarından bəhs etmişdi. Çox təəssüf ki, Cəbrayıl işğal olunan zaman muzeydəki məktubların, əşyaların hamısı itib-batdı. Atam qardaşı ilə çox fəxr edirdi və haqqında sənədləri povest yazmışdı, film də çəkilməmişdi. Bir çox cəbrayillinin qəhrəman ruhunda böyüməsində əminin rolu olub.

- Cəbrayıl azad olunandan sonra Sabir Əhmədlinin bir zamanlar yaşadığı evi, müəllim kimi işlədiyi məktəbi gedib axtardınız mı?

- O evin yerində indi 5 mərtəbəli binalar tikilib. Orada demək olar ki, köhnə Cəbrayıldan heç bir iz qalmayıb. Köhnə Cəbrayıl ancaq atamın əsərlərində qaldı.

- Atanız 22 romanın müəllifidir, onlardan yalnız 20-si çap olunub. Yerdə qalan 2-sinin taleyi necə oldu?

- Atamın xəttini oxumaq çətindir. Rəhmətlik anam bir az onun xəttini oxuya bilirdi, o da rəhmətə gedəndən sonra bizə lap çətin oldu. Ona görə də qalıb. Yəqin ki, vaxtını gözləyir, bu əsərlərlə peşəkar səviyyədə məşğul olmaq lazımdır. Bu iki əsərin əlyazması qalıb.

- Ədəbiyyatçılar Sabir Əhmədlinin fərqli üslubuna yerinə yetirincə qiymət verdilərdi? Dövrümüzün yeni nəsli Sabir Əhmədlinin əsərlərini tanıyırmı?

- Atam şəxsən mənə yazmağı qadağan etmişdi. Çünki o, əsl yazıçı idi və bu işlərin çətinliyini bilirdi. Ona görə də övladlarına o əziyyəti qıymadı. Gələcəkdə bəlkə nəvələri onun yolunu davam etdirə bilərdi.

- O vaxtlar yazarlar heç də kasıb yaşamırdı. Əziyyətin bəhrəsini də görürdülər...

-70-ci illərdə atama qadağa qoyulmuşdu, 10 il kitabı çap olunmadı. O dövrlər müəyyən maddi çətinliklər olmuşdu. Amma bu da doğrudur ki, sovet dövründə yazıçıların böyük imtiyazları var idi. Əksəriyyət də elə bu imtiyazların eşqinə yazıçı olmaq istəyirdi.

- Ona niyə qadağa qoyulmuşdu ki?

- "Dünyanın arşını" romanı onun qadağa siyahısına düşməsinə səbəb oldu. Azərbaycan Kommunist Partiyasının plenumunda bu əsər müzakirə və tənqid edildi və sonra da çap qadağaları oldu. Bir məqamı da qeyd edirəm ki, "Noviy Mir" jurnalının redaktoru Tvardovski bu əsəri çapa hazırlayırdı, lakin onun ölümü bu işi saxladı. Moskvada roman çap olunsaydı, əsərlərinin aqibəti başqa cür olardı.

- Sabir müəllimin qələm dostları kim idi?

- Ən yaxın dostu Əli Kərim, Məmməd Araz, Altay Məmmədov və digərləri idi. Sabir Rüstəmxanlı, Sirius Təbrizli, Seyran Səxavət, Tofiq Bayram və şair Qabilə yaxın münasibətləri var idi.

- Bəs müstəqillik dövründə necə, atanıza, yaradıcılığını yetərincə qiymət verdilərdi? Dövrümüzün yeni nəsli Sabir Əhmədlinin əsərlərini tanıyırmı?

- Atamın latın əlifbası olan bir neçə kitabını aşağı tirajla mən öz gücümə çap etdirmişəm. Onları da yaxın adamlara paylamışam. Dövlət səviyyəsində bütün yazarların əsərləri yeni əlifba ilə çap olundu, bircə atam kənarda qaldı. Müəyyən adamlar buna mane oldular. Müstəqil Azərbaycan

baycanın birinci Xalq yazıçısının əsərləri məktəb dərslərinə yoxdur. Halbuki vətənpərvərlik ruhunda olan elə gözəl əsərləri var ki, heç birindən istifadə olunmayıb. Bunlar çox kədərli məqamdır.

- Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə bu narazılığı çatdırmısınız mı?

- Yox, çünki o özü də "Ədəbiyyat" qəzetinin redaktorluğundan gedəndən sonra ora ilə əlaqələrini kəsmişdi. Buna görə də biz də onlarla əlaqəni bərpa etməyə cəhd etmirik.

- Yazıçı Anar ilə münasibəti necə idi?

- Ümumən normal idi. Lakin qəzetdən ayrılarkən iclasda aralarında müəyyən qarşıdurma yaranmışdı. Biz Anarı da qınamırdıq, o, verilən tapşırıqları icra edirdi. Atamın 90 illiyi ilə bağlı yazısında bu barədə yazıb etiraf etmişdi ki, atamın qəzetdən getməsi bir sifariş idi. Atama qarşı aparılan təbliğatın başında Rusiyanın Azərbaycandakı birinci adamı olan bir vəzifəli şəxs dayanırdı.

- Ömrünün son vaxtlarına kimi yazdı?

- Onu işləmək ayaqda saxlayırdı. Son dövrlərinə qədər yazdı.

- Ata kimi necə insan idi?

- Möhtəşəm ata və insan idi. O, tək bizə yox, vəfat edən qardaşının uşaqlarına da atalıq etmişdi.

- Arxivini harada saxlayırsınız?

- Evində. Gələcəkdə oranı muzeyə çevirəcəyik. Qardaşının Cəbrayıldakı muzeyinin təhlil edilməsi, əşyaların orada qalması atama pis təsir edirdi. Buna görə də atamın iş otağını qoruyub saxlayıram.

☐ **Şahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Ötən gün Bakıda 12 yaşlı qızın həbsxanada atalıq tərəfindən cinsi zorakılığa məruz qoyulması xəbəri bütün cəmiyyəti silkələdi. Bununla bağlı məlumatı Azərbaycan Uşaqları İctimai Birliyinin sədri Kəmalə Ağazadə yayıb.

Mövzu ilə bağlı **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, həmçinin Ədliyyə Nazirliyi yanında İctimai Şuranın sədri Çingiz Qənizadə** “Yeni Müsavat”a danışib: “Əvvəlcə qeyd edim ki, Ədliyyə Nazirliyində İctimai Şuranın sədri olaraq biz mütəmadi olaraq

masi vacibdir. Cəzaçəkmə müəssisəsində belə bir halın olması hazırda mənə inandırıcı görünür”.

Hüquq müdafiəçisi daha bir məsələni vurğulayır: “Uzunmüddətli görüş zamanı qapılar arxadan bağlanmır. Yeni məhkum özü də o qapını arxadan bağlaya bil-

maz: “Bu, dəhşətdir. Bu faktın araşdırılması üçün mən düşünürəm ki, rəsmi cavablar gözlənilməlidir.

Lakin doğrudan da cəza çəkən şəxs zorakılıq edibse, təbii ki, onun barəsində cinayət işi açılacaq, əgər bu, sonradan baş veribse, yenidən məsuliyyətə cəlb olun-

"Zina çoxbucağı"na coğrafi paralellərin təsiri

Samir SARI

Deyəsən, problem mövcud olduğumuz 39-42-ci paralellərdədir. Bu xətt boyunca yerləşən ölkələrin az qala hamısında cinsi həvəsini boğa bilməyən milyonlarla kişi (eləcə də nakişi və qadın) var.

Hər gün saytlarda 12-13, bəzən 14-16 və daha böyük qızların, qadınların cinsi zorakılığa məruz qaldığı barədə xəbərləri oxuyursan və mat qalırsan. Bu nə qızmışlıqdır, bu, necə, türkün sözü, azmışlıqdır?

Türmədə anasının sevgilisi tərəfindən zorlanan 12 yaşlı qızın əhvalatının müzakirəsi qurtarmamış, indi də anasının 35 yaşlı sevgilisi ilə könüllü şəkildə cinsi əlaqəyə girən 13 yaşlı qızın söhbəti yayılıb.

Roman şərti adlı adama 3 il iş veriblər, amma azdır. Gərək onun məşuqəsinə də o qədər iş kəsəydilər, çünki oynasını qızının otağına salıb gizlədib, cinayətə şərait yaradıb. Özü də, Allah qoymasa, qadının əri varmış. Bu, artıq “sevgi üçbucağı” da deyil, birbaşa “zina çoxbucağı”dır.

“Zina” söhbətindən yapışan bəzi möminlər əbəş yərə ilhamlanmasınlar, onların bərqərar etmək istədiyi şəriət rejimi zinanı və azyaşlılarla cinsi əlaqəni qanuniləşdirir, “halal” buyurur. İmkanlı dindarların bir xeylisinin yeni-yeni sütil qızlar almaq arzuları var. Bəziləri hətta dördü ilə kifayətlənmir, getdikləri xarici ölkələrdə müvəqqəti siqəllərə də müraciət edirlər.

Bu paralellərdə başqa dərd-sər yoxdur. Əsas məsələ kalorili yemək, sərinə uzanmaq və cütləşməkdir. Mürtədlərin söhbətləri qadınla başlayır, qadınla qurtarır.

Coğrafi paralel söhbəti əfsanə deyil. Qərbə doğru getsək, İtaliyaya çıxırıq. Elə bilirsiniz, İtaliya Avropa və xristian ölkəsidir, mədəni yerdirdə orada kişilər cinsi həvəslərini müvəffəqiyyətlə boğurlar? Əsla! İtaliyadakı cinsi sataşma və zorlama haqq-hesabları o biri soyuq Avropa ölkələrindən qat-qat çoxdur.

O vaxt bu ölkənin baş naziri Silvio Berlusconi İtaliyada artan zorlama hadisələrinə özünəməxsus yumorla və həyasızlıqla reaksiya vermişdi, demişdi: “İtalyan qızlar o qədər gözəldir ki, onları zorlamamaq mümkün deyil”.

Daha sonra o demişdi ki, qızlar da dinc durmur, açıq geyinirlər, gecə vaxtı tək gəzirilər, ona görə də başlarına pis iş gəlir.

Yeri gəlmişkən, qoca sinyoron özünün də zibil işlərinin üstü açıldı, məlum oldu ki, həddi-büluğa çatmamış qızları villasında hovuzqırağı şənliyə dəvət edib və farağət durmayıb. Az qala baş naziri buna görə türməyə basıb pis günə qoyacaqdılar. Milyarder və baş nazir olmasa, bəlkə də edərdilər, amma lotu bu işdən yaxşı sıyrıldı.

Üzü Şərqə doğru getsək və isti hava şəraitinin kişi xeylaqlarının belinə, buxununa həvəsartırıcı təsirini incələsək, təkə statistik göstəricilər öz sözünü deyəcək. Əhali artımının ən yüksək olduğu ölkələr bizim paralellərdədir. Yarışma gedir.

Son illərdə sayları 37 milyona çatmış özbək qardaşlarımız artıq qımıldanırlar ki, yerli müsəlmanlara çox arvad almağa rəsmən icazə verilməlidir və qızların ərə getmək yaşı aşağı salınmalıdır. Guya ki, qızların 17-18 yaşa çatmasını gözləmək lazım deyil, xarab olurlar.

Hazırda yüzlərlə gənc özbək Rusiyada qızlara qarşı zorakılıq aktları etdiklərinə görə təcridxana və həbsxanalaradadır. Yəqin ki, ən azı yarısı şərhləndi, amma bir qrup gənc özbəyin telejurnalisti gecənin qaranlığında süpürləmələri ölkədə ajiotaj doğurmuşdu.

Belə hadisələr - azyaşlı qızların zorlanması vəqəsi Əfqanıstanda və qardaş Pakistanda da vaxtaşırı olur. Birce iş pisdirdir ki, orada çox vaxt zorlanmış qızları təqsirkar çıxarırlar. Daş-qalaq etmədikləri qalır.

Təbii ki, bu problemin böyüməsinə səbəb təkə coğrafi paralellərin təbii iqlim şəraiti deyil. Başqa səbəblər də var: ümumi mədəni səviyyənin plintus üzərində olması, cəzasızlıq mühiti, mənəvi deqradasiya, yüngülməcazlıq və s.

Konkret olaraq, bizdə folklorlardan gələn bir xətt də var. “Qıza elçi göndərin 15 yaşa dolanda”, “Oduna yanıram on dörd yaşından” və sair bu kimi bayatılar və xalq mahnılarında, klassik şairlərimizin şeirlərində qızlar üçün yaş senzi xeyli aşağıdır.

Elə “Böyük dayağ” filmində də mühafizəkar dünyagörüşlü Rüstəm kişi qızı Pərşanın partkom Şirzadla deyib-güldüyünü eşidən kimi deyir: “Qız ki kəkil çıxardı, gərək verəsən, gedə”.

Qafa həmin qafadır, düzəlmir. Cinsi yetişkənliyə çatan və erkək meymuna dönen bəziləri anlamır ki, azyaşlıları cinsi yaxınlığa zorla və ya könüllü təhrik etmək cinayətdir və buna görə məhkəmələrdə adamin başını siğallamırlar. Siğallama hadisəsi içəridə baş verir və bu, heç kəsə xoş gəlmir.

Həbsxanada “3 günlük görüş”də 12 yaşlı qıza necə təcavüz oluna bilərdi? - hər kəsi dəhşətə gətirən fakt

Çingiz Qənizadə: “Cəzaçəkmə müəssisələrində belə halın baş verməsi mümkün deyil, inandırıcı görünür”

O bildirib ki, azyaşlının anası ikinci dəfə məhbus həyatı yaşayan şəxslə həbsxanada nikaha girib. Qadın qızlarının 11 və 6 yaş olarkən onları 3 gün cəzaçəkmə müəssisəsində qalmaq üçün özü ilə birgə ora aparıb. K. Ağazadə qeyd edib ki, 12 yaşlı qız həbsxanada atalıq tərəfindən cinsi zorakılığa məruz qalıb. Birlik sədrinin sözlərinə görə, hazırda 12 yaşlı olan qız 7 yaşlı bacısının anasının əlindən alınmasını istəyir.

Məsələ ilə bağlı **Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat katibi Teymur Mərdanoğlu** Musa-

vat.com-a bildirib ki, azyaşlı ilə bağlı məlumat əldə edilən kimi dərhal Dövlət Komitəsi tərəfindən uşaqların yaşadığı Şəki Rayon İcra Hakimiyyəti yanında Uşaq hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiya və Daxili İşlər Nazirliyi ilə əlaqə saxlanılıb.

“Uşaq hazırda müvəqqəti olaraq sığınacağa yerləşdirilib. Ona psixososial yardım göstərilir. Onu da qeyd edim ki, ananın valideynlik hüquqları məsələsinə baxılması və baş verən cinayət işi ilə bağlı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən istintaq tədbirləri həyata keçilir. Bundan əlavə, digər uşağın da hüquqlarının müdafiəsi istiqamətində fəaliyyət davam etdirilir. İstintaq tədbirlərinin yekunundan sonra ictimaiyyətə müvafiq məlumatlar verilecək”, - T.Mərdanoğlu bildirib.

Bəs cinayətkarı əlavə hansı cəza gözləyir? Baş vermiş hadisəyə görə qızın anası valideynlik hüququndan məhrum edilə bilirmi? Ümumiyyətlə, həbsxanada görüşdə olan məhkumun azyaşlı qızı zorlaması nə qədər mümkündür?

cəzaçəkmə müəssisələrində monitorinqlər keçiririk. O cümlədən monitorinqlər zamanı görüş otaqlarına da baş çəkirik. Cəzaçəkmə müəssisələrində həm çoxmüddətli - 3 günlük ailə görüş otaqları, həm də qısamüddətli görüş yerləri var. Bu 3 günlük ailəvi görüş otaqları elə şəraitdədir ki, burada hansısa formada ailə üzvlərindən birinin - məsələn, atalıq olan şəxsin anası ilə nikaha girməsindən sonra zorakılıq etməsi inandırıcı deyil”.

Ç.Qənizadənin fikrinə, əgər bu görüş baş tutubsa və onlar 3 gün ərzində həmin otaqda birlikdə olublarsa, nəzərə alınmalıdır ki, bu, yalnız bir otaqdan ibarətdir və oradakı şərait elədir ki, zorakılıq halları faktiki olaraq qeyri-mümkündür: “Belə hal yalnız o zaman mümkündür ki, ana özü buna razılıq versin və şərait yaratsın. Ona görə bu informasiyanın tam dəqiqləşdirilməsi və araşdırıl-

mir. Çünki elə bir hadisə baş verə bilər ki, məsələn, uzunmüddətli görüşdə olan ər-arvad arasında mübahisə düşsə bilər, ər arvada qarşı zorakılıq etmək, onu vurmaq və ya daha pis niyyət göstərmək istəyər. Bu kimi halların qarşısını almaq üçün qapılar bağlanmır və dəhlizdə növbətçi nəzarətçilər olur. Əgər orada hər hansı zorakılıq və ya səs-küy baş versəydi, nəzarətçilər bunu mütləq eşidərdi.

Ola bilər ki, ana ilə ata arasında hansısa münasibət pozulub və bu səbəbdən ana uşağı öyrədərək ondan qisas almaq üçün bu yola əl atıb. Əgər ana məhkum həyatı yaşamış biri ilə - özü də cəzaçəkmə müəssisəsində olan şəxslə - nikaha giribse və iki qız övladını böyüdən ana bu addımı atıbsa, burada ilk növbədə ananın yanlış qərarı önə çıxır”.

Ç.Qənizadə hesab edir ki, heç bir ana öz 12 yaşlı uşağının əri olan bir kişi ilə münasibətinə şərait yarat-

bilər. Ana buna şərait yaradıbsa, o da müvafiq maddələrlə məsuliyyətə cəlb olunmalıdır. Amma ümumilikdə mən belə bir faktın baş verməsinə inanmıram.

Hər halda, məsələ araşdırılmalıdır. Rəsmi cavab olmadan hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən hər kəsin fərziyyə ilə sürməsi və fikir bildirməsi düzgün deyil”.

Çingiz Qənizadə bu cür informasiyanı yaydığına görə Azərbaycan Uşaqlar Birliyinin sədri Kəmalə Ağazadəni sərt tənqid edib: “Kəmalə Ağazadənin bu davranışını təqdir etmirəm. Əgər belə bir hadisə baş veribse, hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət edib rəsmi cavabı gözləməli idi. Onu ictimailəşdirməməliydi. Tələsik şəkildə, rəsmi açıqlama olmadan bu cür informasiyanın mətbuata ötürülməsi bu gün ədliyyə orqanlarında, penitensiar xidmətdə aparılan islahatlara kölgə sala bilər”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycanda qaz və elektriklə bağlı aylıq sabit tariflər 1 manatı aşmayacaq. Milli Məclisin iyulun 8-də keçirilən iclasında "Qaz təchizatı haqqında" yeni qanun layihəsi və "Elektroenergetika haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişikliyin müzakirəsi zamanı energetika nazirinin müavini Orxan Zeynallı deyib ki, sabit tarifinin tətbiqində əsas məqsəd xidmətin keyfiyyətinin artırılması, xərclərin istehlakçılar arasında daha ədalətli bölünməsidir.

Nazir müavini qeyd edib ki, bu, tariflərin artırılması hesabına deyil, mövcud istehlak tarifinə çəkilən xərclərin xarakterinə uyğun olaraq strukturlaşdırılması hesabına olacaq: "Eyni zamanda bu yenilik "Elektroenergetika haqqında" qanun layihəsində təsbit olunub. Sabit tarifin tətbiqi hər ay elektrik enerjisi haqqını ödəyən istehlakçılar üçün tarif yükünün cüzi də olsa azaldılması üçün müəyyən iqtisadi zəmin yaradacaq. Sabit tarifinin maliyyə tutumu məsələsinə gəlincə, hesablamalarımıza görə, bu məqsəd üçün nəzərə alınan faktiki xərclərin həcmi ümumi xərclərin həcmindən 2%-dən aşağı hesablanıb. Sabit tarif səviyyəsi hər bir abonent üzrə aylıq 1 manatı aşmayacaq".

İqtisadçı Eldəniz Əmirov "Yeni Müsavat" açıqlamasında bildirdi ki, bu dəyişikliklərin edilməsi həm bu xidməti göstərən qurumlara, həm istehlakçılara, həm də dövlətə öz təsirini göstərəcək. İqtisadçının fikrincə, təsir hər 3 istiqamətdə eyni olmayacaq:

"Xidmət göstərən qurumlar üçün bu dəyişiklik birmənalı olaraq müsbət olacaq, çünki istifadə edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq ödənişin məbləğinin təyin edilməsi və vahid tarifin müəyyən edilməsi onlar üçün əlverişli imkan yaradacaq. Bu, həm yığım da özünü göstərəcək, həm də prosesin idarə edilməsi daha rahat olacaq. Vətəndaşlar

üçün isə təsirin miqyası tarifi məbləğindən asılı olacaq. Elə bir tarif qoyula bilər ki, bu simvolik olsun və vətəndaşın cibinə ciddi yük salmasın. Amma elə bir tarif də müəyyən edilə bilər ki, bu, ailə büdcəsinə əlavə maliyyə yükü gətirəcək. Buna görə də vətəndaşa təsiri ilə bağlı suala cavab vermək üçün məbləğin özü təsdiq edilmədən konkret danışmaq çox çətindir. Amma ehtimal ki, orta statistikadan aşağı tarif müəyyən edilməyəcək. Burada mühüm məqam ondan ibarətdir ki, hətta tariflər yuxarı olsa belə, dövlət bundan bir tərəfdən qazansa da, digər tərəfdən itirəcək. Çünki adətən tariflərin yuxarı qalxması, ümumilikdə, ölkədə istehsal olunan məhsul və xidmətlərin qiymətinin artmasına səbəb olur, nəticədə inflyasiya sürətlənir. Inflyasiyanın artması isə istehlak qiymətləri indeksinin yüksəlməsinə gətirib çıxarır. İstehlak qiymətləri indeksinin artması isə növbəti ilin əvvəlindən başlayaraq dövlətin maliyyə yükünü artırır".

İqtisadçı qeyd etdi ki, öncə pensiyaların və sosial ödənişlərin artırılması üçün daha çox vəsait ayrılmalı olur: "Daha sonra əhəlinin həssas qruplarına əlavə yardımlar göstərilməlidir. Eyni zamanda minimum əməkhaqqı və digər sosial təminatlar da artırılmalıdır. Bununla yanaşı, sosial müdafiə proqramlarının genişləndirilməsi də dövlət üçün əla-

Qaz və işıq üçün əlavə 1 manat tələbi - iki baxış

Eldəniz Əmirov: "Vətəndaşlar üçün təsirin miqyası tarifi məbləğindən asılı olacaq"

Pərviz Heydərov: "Kommunal xidmət göstərən sahələrdə islahatlar aparılmalı və idarəetmə təkmilləşdirilməlidir"

və maliyyə öhdəlikləri yaradacaq. Bütün bunlar dövlətin xərclərini əhəmiyyətli dərəcədə artırır və nəticədə dövlət özü də əlavə yük altına düşür. Buna görə də bu məsələ çox həssasdır. Geniş müzakirələrə, hərtərəfli təhlil və ciddi qiymətləndirmələrə ehtiyac var. Yalnız belə olduqda hər kəs üçün optimal qərar qəbul edilə bilər".

İqtisadçı Pərviz Heydərov Şerq.az saytına verdiyi açıqlamada qeyd edib ki, sabit tarif xidmətə çıxış ödənişi və yaxud xidmət haqqı deməkdir: "Yeni istehlakçının faktiki istehlak etdiyi deyil, bir növ, bir neçə məkanda istehlak edən biləcəyi elektrik enerjisi, qaz kimi kommunal xidmətlərə görə müvafiq ödəniş elementi-

dir. Bu, infraqururta görə ödənilən və yaxud ödənilməli olan məbləğdir. Bildiyimiz kimi, xarici ölkələrdə də belə bir təcrübə var. Burada əsas məsələ ödənilən məbləğ deyil, ödənilən məbləğə görə adekvat keyfiyyətli xidmətin olmasıdır. Kommunal xidmətlər, enerjidaşıyıcıları üzrə xidmət səviyyəsi və keyfiyyəti yüksək olmalıdır.

Bunun üçün də həmin sahələrdə infraqururta keyfiyyətli olmalı və dövlət nəzarətindən kənar olmalıdır. Bizdə enerjinin əldə olunması da, paylanması da, təchizatı da dövlətin əlindədir. Ona görə də dövlət zaman keçdikcə çiyindəki yükü daşıya bilmir. Sabit tarif kimi üsulların tətbiqinə əl atılması infraqururta xərclərin bir hissəsini əhali ilə bölüşmək istəyi kimi çıxış yolu anlamına gəlir. Kommunal xidmət sektoruna investisiya lazımdır. Bundan ötrü isə kommunal xidmət göstərən sahələrdə islahatlar aparılmalı və idarəetmə təkmilləşdirilməli, xərclər dəqiqləşdirilməli və azaldılmalıdır. Bunun üçün də bəzi infraqururta sahələri özəlləşdirilməli, hərərac yolu ilə yerli və xarici sahibkarlara satılmalıdır. Yeni dövlət və hökumət qeyd olunan sahələri idarə etməkdən əl çəkməlidir. Hər şey dövlətin əlində olduğu halda məsələ, qaz və işıq təchizatı sahəsində sabit tarif siyasətinin tətbiqi heç bir effekt verə bilməz. Özəlləşdirmə isə paylayıcı şəbəkələr üzrə həyata keçirilə bilər. Özü də tenderlər əsasında".

Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

Sığorta bazarında alver - şirkətlər məmnun, sürücülər isə... Hüquqşünas: "Sığortaolunarlara daha sürətlə xidmət göstərilməli, qiymətləndirilmə obyektiv aparılmalıdır"

Hazırda avtomobillərin icbari sığortasının yenilənməsi mövsümüdür. Sığorta şirkətlərinin əməkdaşları avtomobil sahiblərinə zəng edərək, onlarla müqavilələri yeniləyirlər.

Heç kəs bu prosesdən kənarda qala bilməz, çünki icbari sığortası olmayan avtomobillər texniki baxışdan keçirilmir, beləliklə, avtomobil qanundan kənar vəziyyətə düşür.

Ancaq sığorta bazarında "piştaxtası" olan şirkətlərin fəaliyyətindən ciddi narazılıq da var. Qəza törədən və ya qəza-yaralıq qalan sürücülər bildirirlər ki, bir çox hallarda sığorta şirkəti zərərçəkənləri get-gələ salır, süründürür, ödəməni gecikdirir, dəyən zərəri az qiymətləndirir, yaxud da ödəniş etməmək üçün müxtəlif bəhanələr gətirirlər.

Mövzunu **hüquqşünas Ərşad Hüseynova** müzakirə etdik. Ə. Hüseynov "Yeni Müsavat"a şərhində sığorta bazarının məhz avtomobil sığortası sahəsində ciddi problemlərin olduğunu təsdiqlədi:

"Həm kasko, həm də icbari sığorta ilə bağlı problemlər mövcuddur. Sənədlərdə süründürməçilik, yeni lazımsız vaxt itkisi məsələləri, zərərin

qiymətləndirilməsi ilə bağlı da ciddi fikir ayrılıqları mövcuddur, sığorta təminatının keyfiyyətində də çox ciddi problemlər var. İki variant var: ya nəqliyyat vasitəsinə zərər dəyibsə, nəqliyyat vasitəsi sığortaçı tərəfindən təmir olunur, ya da xidmət haqqı ödənilir, nəqliyyat vasitəsinin sahibi təmiri özü edir. Hər iki variantda problem var. Sığorta təminatı vasitəsilə "pulu ver, özüm təmir edərdəm" deyəndə lazımi məbləğ ödənmir, "təmir edərdəm" dedikdə isə proses lüzumsuz yerə davam edir, üstəlik, nəticə istənilən səviyyədə olmur".

Ekspert hesab edir ki, bütün bu problemlərin aradan qaldırılmasına ciddi ehtiyac var: "Sığortaçılara etimad ciddi şəkildə zədələnib. Sığortaçılar avtomobillərin sığortası ilə bağlı bazarda rentabellik olmadığını, zərərli işlədiklərini bildirirlər. Əgər həqiqətən ciddi zərər varsa, müvafiq qurumlar-Azərbaycan Mərkəzi Bankı Sığorta Fəaliyyətinə Nəzarət Sistemi vasitəsilə, İcbari Sığorta Bürosu, sığorta şirkətləri ilə birgə araşdırma aparmalıdır. Səbəblər müəyyən edilməli, konkret iqtisadi, təşkilati, hü-

quqi addımlar atılmalıdır ki, vəziyyət sağlamlaşdırılsın. Gəlir azdır, yaxud yoxdur deyərək xidmətin keyfiyyətini bərpadə vəziyyətə salmaq kompensasiya etmək doğru deyil. Belə olan halda gəlir bir qədər azalacaq. Avtomobil sahibləri kasko sığortadan imtina edəcəklər, maraqlarını təmin etmək üçün başqa yollar axtarmağa başlayacaqlar. Çıxış yolu kimi hökumətə müəyyən təkliflər hazırlayıb təqdim etmək olar. Elektron karguzarlıq xeyli dərəcədə inkişaf edib. Sənədləşdirmə zamanı ləngimələr, bürokratiya ele-

mentləri aradan qaldırılmalıdır. Sığortaolunarlara daha sürətlə xidmət göstərilməlidir. Qiymətləndirilmə obyektiv aparılmalıdır. Dəymiş zərərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı yeni, hər kəs tərəfindən qəbul olunmuş meyarlar işlənib hazırlanmalıdır. Meyarlar elə olmalıdır ki, hazırda mülki dövryyədə olan bütün parametrlərə uyğun gəlsin. Ən aşağı səviyyəli xidmət göstərən servislərin səviyyəsində qiymətləndirilmə aparıldıqda, qiymətləri ən aşağı keyfiyyətli detalların istifadəsi ilə nəzərə alanda əlbəttə ki, avtomobil sahibləri narazı qalacaqlar. Dünya təcrübəsini yaxşı araşdırsalar, hər məsələ barədə təfəssilatlı məlumat almaq olar". Qeyd edək ki, 2024-cü ildə Azərbaycanda avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası üzrə 1 920 921 müqavilə bağlanıb. Həmin müqavilələrin 1 480 051-i standart sığorta müqaviləsi, 400 832-si sərhəd sığorta müqaviləsi, 40 038-i isə "Yaşıl kart" sığorta müqaviləsi olub.

Azərbaycanda avtonəqliyyat vasitələri sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası üzrə zərərlik göstəricisi (ödəniş-yığım nisbəti) artıb. Mərkəzi Bankın mayın sonunda təqdim etdiyi hesabatda əsasən, bu ilin yanvar-aprel ayları ərzində bu növ sığorta üzrə zərərlik göstəricisi 77% olub.

Bu dövrə avtomobillərin icbari sığortası üzrə 53 milyon 721 min manat toplanıb, 41 milyon 632 min manat ödəniş edilib. Bu da ötən ilin müvafiq

dövrü ilə müqayisədə 3 milyon 549 min manat və ya 7% çoxdur.

2024-cü ilin yanvar-aprel aylarında bu göstərici 50 milyon 171 min manat idi.

Bu dövrə bu növ sığorta ödənişləri 41 milyon 632 min manat təşkil edib ki, bu da illik müqayisədə 1 milyon 209 min manat və ya 3% çoxdur.

Əvvəlki ilin eyni dövründə 40 milyon 423 min manat sığorta ödənişləri edilməmişdi.

Bu növ üzrə zərərliklik ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 4% aşağıdır.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin yanvar-aprel aylarında bu göstərici 81% idi. Ümumilikdə bu sığorta növü üzrə 50 milyon 171 min manat sığorta haqqı toplanmış və 40 milyon 423 min manat ödənişlərə yönəldilmişdi.

Yeri gəlmişkən, FED.az-a müsahibəsində İcbari Sığorta Bürosunun icraçı direktoru Vüsal Məsiyev bildirib ki, sığorta hadisəsi baş verdikdə əmlaka dəymiş ziyanın qiymətləndirilməsi zamanı narazılıq yaranırdıqda vətəndaşlar İcbari Sığorta Bürosunun sistemində daxil olaraq elektron xidmət vasitəsilə müstəqil ekspert seçimini edə biləcəklər.

Eyni qayda zərərin qiymətləndirilməsinin gecikməsində də tətbiq olunacaq. Belə ki, sığorta şirkəti 7 iş günü ərzində əmlaka dəymiş zərərin qiymətləndirilməsini təmin etmədikdə vətəndaşlar İSB-nin sistemindən elektron xidmət vasitəsilə müstəqil ekspert seçə biləcəklər.

Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

“Bolt” taksi xidmətindən narazılıqlar artır. Qiymət fərqləri, aqressiv davranışlar, anlaşılmaz qaydalar həm sürücüləri, həm də sərnişinləri çıxılmaz vəziyyətə salır.

Son aylar sosial şəbəkələrdə və media orqanlarında ən çox müzakirə olunan mövzulardan biri taksi xidmətlərindən, xüsusən də “Bolt” platformasından gələn şikayətlərdir. Sərnişinlər deyirlər ki, sifariş etdikləri gedişin qiyməti onların tətbiqində bir rəqəm, sürücünün tətbiqində isə başqa rəqəm göstərilir. Bu ziddiyyət təkcə əsəbləri tarımar etmir, çox vaxt söz-söhbətə və xoşagəlməz vəziyyətlərə səbəb olur.

Musavat.com-un redaksiyasına şikayət edən Sevdə Məmmədova deyib ki, sifariş etdiyi taksi onun telefonunda 5.80 manat görünmüş, amma sürücünün proqramında isə 7.80 manat olub: “Sürücüyə öz telefonumda olan qiyməti göstərdim. O isə dedi ki, şirkət ona 7.80 göstərib və məndən həmin məbləği aldı. Üstəlik, çox kobud davranırdı və müzakirəyə belə imkan vermədi. İstər-istəməz ödəməyə məcbur oldum”.

Sevdə Məmmədova kimi yüzlərlə istifadəçi oxşar situasiyalara yaşayır və sosial şəbəkələrdə paylaşımlar edir. Onların sözlərinə görə, belə hallarda müştəri özünü aldadılmış hiss edir və xidmətdən narazı qalır.

Məsələnin başqa tərəfi də var: sürücülər də narazıdır. Onlar bildirirlər ki, sərnişinin telefonunda endirim və ya kampaniya əks olursa belə, bu, sürücünün tətbiqində çox vaxt görünür. Nəticədə sər-

Taksilərdən şikayət bitmir - sürücü də haqlı, sərnişin də?

nışinlə sürücü arasında gerginlik yaranır.

“Sərnişin deyir ki, o, kampaniyaya düşüb. Amma mənim proqramımda heç bir endirim görünmür. Mən də öz tətbiqimdə yazılan məbləği tələb edirəm. Əks halda, fərqi öz cibimdən ödəməli oluram. Mən niyə ziyan görməliyəm ki?”, - Səxavət adlı sürücü deyir.

Bəzi sürücülər əlavə edirlər ki, şirkətin dəstək xidməti zəifdir, bu cür hallarla bağlı konkret qaydalar və aydın mexanizm mövcud deyil. Sürücü

də, sərnişin də durduqları yerdə bir-birinə əsəbləşirlər, amma şirkət məsuliyyəti üzərinə götürmür.

“Yeni Müsavat” məsələ ilə bağlı “Bolt” şirkətinə sorğu göndərib. Cavab gəldiyi halda açıqlama da təqdim ediləcək. Belə görünür ki, məsələdə həm sərnişinin, həm də sürücünün haqlı tərəfləri var. Amma məsuliyyətin əsas yükü şirkətin üzərinə düşür: həm sistemin düzgün işləməsi üçün, həm də tərəflərin məlumatlandırılması üçün.

Nəqliyyat məsələləri üz-

rə ekspert Eldəniz Cəfərov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, aqreqator kimi istifadə olunan mobil tətbiqdə taksinin gətirdiyi məsafə və hesablanan məbləğ sərnişinin mobil tətbiqində hansı məbləği göstərsə, taksiyə həmin miqdarda pul ödənilməlidir. Ekspertin sözlərinə görə, taksi sürücüsünün tətbiqində başqa bir məbləğ göstərilirsə, bu sürücü ilə şirkət arasında olan konfliktidir və sərnişinə aidiyyəti yoxdur.

Mövzu ilə bağlı **IT mütəxəssisi Fərhad Mirəliyev** də

“Yeni Müsavat”-a danışib: “Bu məsələdə detalları araşdırmaq lazımdır ki, sona qədərmi hər ikisində qiymət fərqi var idi, yoxsa sonradan tıxacdan asılı olaraq tariflər dəyişilib fərqli məbləğ oldu. Bu detal çox vacibdir. Sərnişinin tətbiqində hansı məbləğ əks olubsa, o miqdarda pul ödənməlidir. Hər hansısa dəyişiklik varsa da bu sərnişinin tətbiqində əks olunmalıdır”.

Ekspert deyir ki, əvvəllər yol şəraitindən asılı olaraq tarif dəyişirdisə, sonradan bu cür hallar aradan qaldırıldı: “Sərnişin maşına əyləşəndə hansı məbləğ yazılıbsa, düşəndə onu ödəməlidir. Əgər sərnişinlə sürücünün tətbiqi fərqli rəqəm göstərsə, bu barədə sürücü operatorlara məlumat verməli və inzibatçı hüquqlarından istifadə edərək müəyyən əməliyyatlar etməlidir ki, sərnişinin də telefonunda həmin qiymət düzgün əks olunsun. Əgər bunu edə bilmirsə, sərnişin onda göstərilən qiyməti ödəməlidir. Sərnişin dəstək xidmətinə də müraciət edə və artıq ödədiyi məbləği ala bilər”.

F.Mirəliyev deyir ki, belə halların baş verməsinin bir neçə səbəbi ola bilər: “Bura-

da texniki xətdən tutmuş insan amilinə qədər səbəb göstərmək olar. Məsələn, biz sosial şəbəkələrdə tez-tez xarici turistlərin ölkəmizdə sürücülər tərəfindən aldadılması ilə bağlı məlumatları oxuyuruq. Əlbəttə, bu utancverici məsələdir ki, ölkəmizə gələn qonaqlarda ölkəmiz haqqında yanlış təsəvvürlər formalaşdırılır. Bu yaxınlarda turist hava limanında taksi sifariş vermişdi və hotela qədər onun tətbiqində məbləğ göstərilirdi. Lakin taksi sürücüsü ona bildirmişdi ki, turistin tətbiqində göstərilən məbləğ avtomobilə əyləşmək üçün olan minimum göstəricidir.

Bilirsiniz ki, tariflərdə belə bir qayda var ki, avtomobilə əyləşdinsə, müəyyən məbləğ, məsələn, 1 manat ödəməlisən. Bu məbləğ 1 manatdan başlayaraq hər kilometrə qədər artır. Sürücü də turisti aldatmışdı ki, onun telefonunda əks olunan qiymət maşına əyləşdiyi üçün olan ilk qiymətdir, yoldan asılı olaraq əlavə ödəniş etməlidir. Beləliklə, sürücü turistdən 30-40 manat əlavə pul almağı planlamışdı. Hətta turistin telefonunda proqram təminatına müəyyən müdaxilələr edərək, gedişi oradan silmişdi ki, sonradan polisə düşməsin.

Sevdə xanımın yaşadığı hadisədə də belə halın olması mümkündür. Biz bilir ki, tıxaclar Bakıda son zamanlar çox dərinləşib. Ona görə də bir çox taksi sürücüləri narazıdır. Tıxacla ünvana gedəndə oradakı məbləği çalışırlar ki, müəyyən variantlarla artırınsınlar. Amma bu, sərnişinin problemi deyil”.

□ **Şahin RƏHİMLİ,** “Yeni Müsavat”

Bir ailəni kabus kimi izləyən ölüm - mistika, yoxsa...

Firudin Qurbansoy: “Araşdırılmalıdır ki, bu ölüm faktları niyə başqa tarixlərdə deyil, məhz hamısı ayın 8-də baş verib?”

İyulun 8-də Ağstafada bəd-bəxt hadisə baş verib. Hadisə rayonun Qırılı kəndində qeydə alınıb. 2003-cü il təvəllüdlü Şəfayət İsmaylova yaşadığı evdə pəncərəni təmizləyən zaman yıxılıb. Gənc qadın hadisə yerində ölüb. Hadisə yerinə hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları cəlb olunub.

Qeyd edək ki, ötən ayın 8-də ailənin azyaşlı övladı - 2024-cü il təvəllüdlü N.İsmaylova qəfil ölüb. Ötən ilin avqust ayının 8-də isə İsmayilovların övladları 2022-ci il təvəllüdlü G.İsmayilzadə qıcolma diaqnozu ilə rayon xəstəxanasına yerləşdirilib. Həkimlərin müayinəsi zamanı G.İsmayilzadənin öldüyü məlum olub.

Xatırladaq ki, bu ailə baba və nənənin faciəvi ölümü ilə də diqqət çəkib. 2024-cü il sentyabrın 8-də Qırılı kənd sakini, 1965-ci il təvəllüdlü Füzuli İsmayilov nərdivanı hasara söykəyərək üzüm yığan zaman hasar aşılıb, nəticədə Füzuli İsmayilov və onun həyat yoldaşı, 1967-ci il təvəllüdlü Xatirə İsmaylova daşların altında qalaraq ölüblər. Ş.İsmaylova Füzuli və Xatirə İsmayilovların gəlini olub.

Mərhumun əmisi Asif Cəfərov bildirib ki, hadisəni öyrənən zaman dərhal ora

gedib: “Getdim, dedilər ki, nərdivandan düşüb. Ancaq mən gördüm, nərdivandan yıxılan elə olmur, mənə şübhəli gəldi. Nərdivan böyük deyildi, yerdə qan görmədim. Deyə bilmərəm ki, onu öldürüblər, ancaq gözümlə gördüyüm budur. Ümumiyyətlə, o evə gedib-gəlməyə qoymurdular, uşaq rəhmətə gedəndə qapıdan qalaraq ölüblər. Orada qızların dediyinə görə, Şəfayət 4-5 gün bundan əvvəl gəlmək istəyirmiş. Elə başa düşürəm ki, aralarında mübahisə olub”. Beləliklə, göründüyü kimi,

bir il ərzində ailədə baş vermiş bu ölüm hadisələrinin hamısı ayın 8-nə təsadüf edib. Bu nədir, təsadüfdürmü, mistikadır mı? 8 rəqəminin numeroloji mənası nədir? Belə qədar-yazı olumu? Ölüm kabus kimi bir ailəni niyə belə izləyib?

Qeyd edək ki, numeroloqlar 8-i “nə ekersən, onu biçərsən” prinsipinin simvolu sayırlar. Bu rəqəm həyatdakı hər bir hərəkətin qarşılığının olduğunu xatırladır. Yəni 8 ədalət enerjisini təmsil edir. Haqq, qisas, əvəz və ödəmə ilə bağlıdır.

8 həm maddi, həm də mənəvi dünyalar arasında körpü yaradır. Rəqəmin özü də balanslı simmetriyadadır. Tərsinə çevrildikdə sonsuzluq simvolunu xatırladır. Bu, həyatdakı enerjilərin dövriliyi, hadisələrin təkrar baş verməsi kimi yozulur.

Mistika ilə məşğul olanlar və ezoteriklər 8 rəqəmini çox vaxt karmik hesablaşma və ya gizli lənətlərin aktivləşdiyi nöqtə kimi dəyərləndirirlər. Numeroloqlar bu hallarda deyirlər: “Əgər bir insanın və ya ailənin həyatında 8 rəqəmi dö-

nə-dönə faciələrlə müşahidə olunursa, bu, karmik zəncirin qırılmadığını göstərir. Bu rəqəm həyatdakı balanssızlığın ödənməsi üçün qəfil dəyişiklikləri - bəzən də itkiləri gətirə bilər”. Bu baxımdan bəziləri ayın 8-i baş verən ardıcıl ölümlər - və hamısının eyni ailədə olması - karmik təkrar, ağır enerji blokajı və ya gizli keçmişlə bağlı borcun ödənilməsi kimi yozur.

“Əgər ailədə eyni tarixdə ardıcıl ölümlər varsa və bu tarix 8-lə bağlıdırsa, bu artıq siqnaldır. Ruhani və psixoloji müdaxilə vacibdir, bu hadisələrə laqeyd yanaşmaq olmaz”, - deyə bildirilir.

Ekstrasens Firudin Qurbansoy mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a danışib. Ekstrasensin fikrincə, ailənin başına gələn ölüm hadisələrində bir qanunauyğunluq var: “Yəni bu ölüm faktları niyə başqa tarixlərdə deyil, məhz hamısı ayın 8-də baş verib? Bu faktlar ayın digər günlərində də ola bilərdi.

Adətən faktlar toplanılır, sistemləşdirilir və daha sonra ümumi bir rəy meydana gəlir.

Əvvəla, həmin adamların və ailənin, nəslin nə qədər Allah yolunda yaşadığı məsələsi gündəmə getirilir

məlidir. Onların hansı işlərlə məşğul olduqları öyrənilməlidir. Bunlar araşdırılmadan ümumi bir rəy çıxarmaq düzgün deyil.

Ümumiyyətlə, insanın gör-mə qabiliyyəti məhduddur. Allah insanlara mərhəmət etdiyi üçün müəyyən şeyləri görməməyi onlara təlqin edib. Yəni bizim bədənimizdəki eşitmə və görmə imkanlarımız məhduddur. O qədər məhduddur ki, dünyadan aldığımız təəssüratları təhlil edib tam doğru nəticə çıxarmaqda çətinlik çəkirik.

Amma elə məxfi qüvvələr var ki, onlar realdır, lakin insan gözü onları görmür. Məsələn, mələklər, mələklər sferasına daxil olan xeyirxah ruhlardır. İnsanlar bunları görmür. Eyni zamanda onların şəfə variantı da mövcuddur, insan onu da görə bilər.

Bəzən gözü açıq olan, ruhlara görə, eşidə bilən insanlar olur, mümkündür ki, onlar bu varlıqları hiss edə bilərlər. Həmin şəxslərə ekstrasens deyilir. Ekstrasens - həddindən artıq həssas olan insan deməkdir. Qurani-Kərimdə də bu cür həssas insanlar haqqında ayələr çoxdur.

Beləliklə, kabuslar da var, amma insan gözü onları da görmür. Allah-təala insanları yaradıb ki, yaxşı işlərdə bir-biri ilə rəqabət aparsınlar, bir-birini şərləməsinlər, təhqir etməsinlər, öldürməsinlər, Allah yolundan çıxmasınlar və Ona ibadət etsinlər”.

□ **Xalidə GƏRAY,** “Yeni Müsavat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 117 (8727) 10 iyul 2025

Niyə bəzi körpələr daim ağlayır?

Yaşı iki aydan beş aya qədər olan körpələrdə ağlama tezliyi əksər hallarda xarici stimullarla deyil, genetikə ilə müəyyən edilir.

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə İsveçin Uppsala Universitetinin alimlərinin araşdırmasında deyilir.

Araşdırmada İsveçdən minə yaxın əkiz iştirak edib. Valideynlər uşaqlarının nə qədər çox ağladığını, nə qədər tez sakitləşdiyini və necə yatdıqlarını təsvir edən anketlər doldurublar. Sorğu iki dəfə - körpələr iki və beş aylıq olanda aparılıb. Eyni və fərqli yumurtadan olan əkizlərin davranışlarının müqayisəsi genetikanın bu xüsusiyyətlərə təsirini müəyyən etməyə imkan verib.

İrsiyyətlə ən aydın əlaqə uşaqların ağlamağını təhlil edərkən müşahidə edilib. Genetika iki aylıq yaşda fərqi təxminən 50%-ni, beş aylıq dövrdə isə 70%-ə qədərini izah edib.

"Bu, valideynləri sakitləşdirə bilər: tez-tez ağlayan uşaq onların günahı deyil", - tədqiqat müəllifi Şarlotta Viktorsson izah edib.

Uşaqların davranışında müşahidə edilən qalan fərqlər özünəməxsus ətraf mühit amilləri ilə, yəni hər bir uşağın böyüdüyü şəraitin fərdi xüsusiyyətləri, o cümlədən ailədəki gündəlik rejim və atmosferlə bağlıdır.

Tədqiqatçılar həmçinin körpələrin gecə oyanmasının genetikadan daha çox ətraf mühitdən asılı olduğunu müəyyən ediblər. Yatağa qoyulduqdan sonra sakitləşmə əvvəlcə demək olar ki, tamamilə xarici şərtlərlə müəyyən edilir, lakin beş aydan sonra bu, həm də qismən irsi faktorlardan asılıdır.

Günəşdə dəri niyə daha çox qaşınır?

Yay fəslinin gəlişi ilə birlikdə insanların günəş altında qaşınma problemi artır.

Milli.Az xəbər verir ki, dermatoloqlar bu halın əsas səbəbləri barədə xəbərdarlıq edirlər. Onların sözlərinə görə, günəş şüalarına qarşı allergik reaksiyalar, həddindən artıq tərləmə nəticəsində yaranan istilik səpkələri, dərinin quruması və günəş yanığı qaşınmanın ən çox rast gəlinən səbəblərindəndir.

nən səbəblərindəndir.

Bundan başqa, bəzi dərman vasitələri və kosmetik məhsulların istifadəsi də dərinin günəşə qarşı həssaslığını artıraraq qaşınmaya yol açır. Həkimlər bildirir ki, xüsusilə açıq dərilili insanlar və atopik dermatit kimi dəri xəstəliklərinə meyilli şəxslər günəş altında qaşınma riskinə daha çox məruz qalırlar.

Mütəxəssislər insanlara

günəşdən qoruyucu kremlərdən istifadə etməyi, günəşin ən güclü olduğu saatlarda açıq havada vaxt keçirməməyə diqqət yetirməyi, nəfəs alan və açıq rəngli geyimlər geyinməyi tövsiyə edir. Həmçinin dərinin nəmləndirilməsi və isti havada bol maye qəbulu qaşınmanın qarşısını almağa kömək edir.

Əgər qaşınma uzun müddət davam edir, dəri səpkiləri və qızartılar müşahidə olunursa, mütləq dermatoloqa müraciət etmək lazımdır. Belə hallar digər ciddi dəri xəstəliklərinin əlaməti ola bilər. Ümumilikdə, yay aylarında deriyə xüsusi diqqət göstərmək sağlamlıq üçün vacib sayılır.

Hindistanda arı dəstəsi təyyarəni havaya qalxmağa qoymadı

Hindistanda arı dəstəsi təyyarənin gövdəsini örtərək uçuşu gecikdirdi.

Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "Times of India" nəşri məlumat yayıb.

Suratdan Caypura gədən "IndiGo" reysi insidentə görə azı 50 dəqiqə gecikib. İlk olaraq təyyarənin yük anbarının lükü ətrafında dövrə vuran arıları aviashirkətin baqajı yükləyən əməkdaşları görüblər və dərhal aviashirkət və hava limanının əməkdaşlarına xəbərdarlıq ediblər.

"Hadisə yerinə gələn yanğınsöndürmə briqadası arıları uzaqlaşdırmaq üçün yanğınsöndürən maşından gələn su axınından istifadə ediblər", - hava limanının nümayəndəsi bildirib.

Onun sözlərinə görə, yanğınsöndürənlər əvvəllər belə halla qarşılaşmayıblar. Hadisə nəticəsində xəsarət alan olmayıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Fildə 35, itdə 39, quşlarda 42 rəqəmi bədən temperaturudur.
- * İlk eskalator 1911-ci ildə Londonda açılmışdır.
- * Görkəmli səyyah Tur Heyerdal səfərə çıxanda aclığını yatırımaq üçün özü ilə həmişə qoz götürürmüş.
- * Ayay adlı meymun cinsinin boyu 40, quyruğu 60 sm olur, həşəratlarla qidalanır.
- * Hindistanda matəm və hüzn rəngi ağ rəngdir.
- * Çin hotellərində xidmətçilərə "çay pulu" vermək təhqir sayılır.
- * Azərbaycanın işğal faktını ilk dəfə ədəbiyyata "Gülzar" hekayəsi ilə Cəfər Cəbbari gətirmişdir.
- * Keçmişdə arpa (1 karat) ən kiçik çəki vahidi hesab olunurdu.
- * Karfogen sərkərdəsi Hannibalın evini mühasirəyə alan romalıların əlinə keçməsin deyər o, özünü zəhərləyərək öldürüb.
- * Hindistanda bitən Kennel ağacının meyvəsini yeyən insanlar fialka ətri saçır.
- * Orizona statının milli parkına daxil olan hər kəsin üzünə azanda tapılması üçün xüsusi aerosol vururlar.
- * "Aptek" sözü yunan dilindən olub "anbar" deməkdir.
- * Ekvallipt ağacının yarpaqları günəşə doğru çevrilir üçün kölgə əmələ gətirmir.
- * Heyvanlardan ən çox susuz qala bilən siçandır.
- * Baobab ağacı odda yanmır.
- * İngilis ekoloqlarının təklifi ilə yaxın gələcəkdə avtomobillərdə yanacağı şokoladla əvəz etmək planlaşdırılır.

İnsanlar bədən üzvlərini bərpa edə biləcəklər

Çinin paytaxtı Pekindəki Milli Bioloji Elmlər İnstitutunun alimləri siçanların zədələnmiş qulaqlarını uğurla bərpa etməyə nail olublar. Onlar bunu "orqan regenerasiyası üçün genetik açar" adlandırdıqları mexanizmin kəşfi sayəsində ediblər. Bu araşdırmanın nəticələri gələcəkdə insan orqanlarının da regenerasiyasına imkan verə bilər.

Tədqiqat "Science" jurnalında dərc olunub. Alimlər müəyyən ediblər ki, siçanların orqanlarını regenerasiya edə bilməmələrinin səbəbi onların kifayət qədər retinoik turşu ("A" vitamini törəməsi) istehsal etməməsidir. Retinoik turşu hüceyrə inkişafı və toxumaların bərpasında mühüm rol oynayır. Onun çatışmazlığı isə qulaq dəri və qığırdaqlarının yenilənməsini əngəlləyir.

Tədqiqatçılar "təkamül zamanı deaktiv olmuş" bir genetik açarı aktivləşdirərək siçanlarda qulağın tam bərpasına, o cümlədən qığırdaq toxumasının yenidən yaranmasına nail olublar. Alimlər göstəriblər ki, bu açarı iki yolla işə salmaq mümkündür: xaricdən retinoik turşu əlavə etməklə və ya "Aldh1a2" genini aktivləşdirməklə (bu gen retinoik turşunun sintezi üçün lazım olan fermenti kodlaşdırır).

Alimlər qulağı tədqiqat obyektı olaraq təsadüfi seçməyiblər. Bu orqan dəridən tutmuş qığırdağa və piy toxumasına qədər müxtəlif toxumalardan ibarət olsa da, daxili orqanlara nisbətən daha sadə quruluşa malikdir və laboratoriyaya şəraitində üzərində işləmək asandır.

Tədqiqat zamanı alimlər regenerasiya prosesində hüceyrə növlərinin zamanla necə dəyişdiyini izləməyə imkan verən yeni texnologiyadan istifadə ediblər. Bu texnologiya regenerasiya mexanizmlərinin daha dərinə anlaşılmalarına şərait yaradıb.

Alimlər hazırda regenerasiyanı müxtəlif orqanlarda işə sala biləcək genetik açarları axtarırlar. İnsan orqanlarının bərpası siçanlara nisbətən daha mürəkkəb və zaman alacaq proses olsa da, tədqiqatçılar gələcəkdə bu texnologiyanın insanlarda da tətbiq ediləcəyinə ümid edirlər. Onların fikrincə, təkamülün orqanizmlərə regenerasiya qabiliyyətini necə qazandırdığını və ya itirdiyini anlamaq, regenerativ tibbin inkişafında mühüm rol oynaya bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500